Тошкент Оқшоми

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 12 (8.902) * 1997 йил 29 январь, чоршанба * Сотувда эркин нархда

Якунланган йилнинг сентябрь ойида республика Адлия вазирлиги томонидан мамлакатимиз тадбиркорлари учун яна бир ҳамкор ташкилот рўйхатга олинди. У йирик универсал «Банк-лизинг» компаниясидир. Бундан бир йил муқаддам 4 миллион Америка Қўшма Штатлари долларига эга фонд билан халқаро йирик «АО Ўзбеклизинг интернешнл» лизинг компанияси ташкил этилган эди. Ушбу қадамлар республикамизда узоқ муддатли лизинг ижара имкониятларини яратиб беради. Биз Ўзбекистон Банклар ассоциацияси бош директорининг ўринбосари, иқтисод фанлари доктори Улуғбек Норовдан лизинг хизмати ҳақида батафсил сўзлаб беришни илтимос қилдик.

Тадбиркорликка — кенг йўл

«БАНК-ЛИЗИНГ» ИМКОНИЯТЛАР ОЧАДИ

— Республикамизда тадбиркорлар фаолияти ишлаб чиқариш ва техника тараққиёти, янгича иқтисодий тизимларнинг пайдо бўлиши, чет эл инвестициясининг кириб келишини тезлаштириш учун муҳим омил бўлди, — дейди Улуғбек ака. — Бугунги кунда республикамизда мулкка муносабат ўзгармоқда, мулкчиликнинг янгича шакллари жорий қилинмоқда. Бу эса табиийки, мулкка муносабатда ўз аксини топади. Аммо, бу банк хизматидан ҳали тўлалигича фойдаланиш, эркин тарзда банклардан кредит олиш учун янги имкониятлар яратилди, дегани эмас. Шу сабабли тадбиркорлар учун молиявий ёрдамларнинг муқобил туридан фойдаланиш муҳим бўлиб турибди. Бу кредитларнинг муҳим кўринишларидан бири узоқ муддатли қарз, лизингдир. У эса тадбиркорга янги имкониятлар очиш билан бирга муқобил банк ссудаларига эга бўлишнинг кафолатини беради. Жаҳон иқтисодий тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, лизингнинг қулай ва фойдали томонлари шундаки, у маблағларнинг фойдали тарзда айланма ҳаракатини, тўғри йўналтирилган инвестиция дастурини яратишни юзага келтиради. Масалан, 70-йилларда Америкада миллий ишлаб чиқариш тизими лизинг усулида тузилди. Мамлакатнинг иқтисодий сиёсати, ишлаб чиқаришни жадал тараққий эттириш вазифалари лизинг операциялари ўтказиш имтиёзларини туғдиради. Бу имтиёзлар эса лизингнинг бутунича шаклан таркиб топиши, божхона талабларидан, турли-туман тўловлардан озод тарзда лизингнинг тараққиёти ва бу учун махсус жамғарма яратиш демакдир.

Бевосита бизнинг «Банк-лизинг» компаниямиз ҳақида тўхталсак, ўрта ва кичик бизнес, оғир ва озиқ-овқат саноат қурилиши индустрияси, умумий овқатланиш объектлари, сервис ускуналари ва иқтисодиётнинг бошқа соҳаларида инвестицияни йўналтириш унинг фаолияти доирасидадир. Бундан ташқари, компаниямиз банклар учун турли-туман маслаҳатлар, хўжалик, ташкилотларга лизинг операциялари, лизинг компаниялари учун методик ёрдам ҳам бериб туради. Айни дамда «Банк-лизинг» компанияси мутахассислари чет элларда лизинг фаолияти, иқтисодиётни замон тараққиёти даражасида ривожлантириш, лизинг операцияларининг услубий-меъёрий ҳужжатларини ўрганиб, тажриба орттирмоқдалар. Республикамизда лизинг тараққиёти Республика Банклар ассоциациясига улкан масъулиятлар юклайди. Шунга кўра, ўтган йилнинг сентябрь ойида Американинг «Кейс корпорейшн» ассоциацияси билан Марказий Осиёда дастлабки лизинг компанияси «Ўзкейсагролизинг» ўртасида ҳужжатлар имзоланди. Ушбу ҳужжатга кўра республикамизга юқори унумли тракторлар, қишлоқ хўжалик комбайнлари, турли техника қисмлари, қишлоқ хўжалик ускуналари, улар учун турли мулк шаклидаги лизинг ёрдами кўрсатилади. Лизингнинг кўламини янада кенгайтириш учун республика банклар ассоциацияси лизингни вақтинча олиб фойдаланиш учун ҳужжатлар лойиҳасини тайёрлади. Шунингдек, лизинг ҳақидаги қонун ҳам кучга кирди. Лизинг компаниялари ассоциацияси тузиш, координацион марказ ва лизингни республикада тараққий эттириш жамғармасини тузиш каби масалалар устида иш олиб бориляпти. Банклар ассоциациясининг лизинглар билан боғлиқ барча лойиҳалари ва жаҳон лизинг компаниялари иш йўналишида иштирок этиш учун босқич бўла олади. Бу каби интеграцияларнинг асосини Банклар ассоциациясининг Ўзбекистон лизинг компанияларининг Европа лизинг компаниялари ассоциациясига (Лизеврон) чиқиш учун шартнома, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг 1988 йилги Оттавадаги халқаро лизинг конвенциясидаги иштироки ташкил қилади.

Очил ХАЗРАТОВ ёзиб олди.

Тажриба конструкторлик бюроси таъмирлаш бошқармаси механика цехининг моҳир фрезерчиси Евгений Баранин ва токарь Максим Петровлар ҳали кўп тажрибага эга бўлмасаларда, лекин сифатли маҳсулот тайёрлашга астойдил ҳаракат қилишмоқда. Айни вақтда автомат ускуналар учун махсус деталлар тайёрлашаётир.

СУРАТДА: Е. Баранин ва М. Петровлар.

Рашид Галиев олган сурат.

ЗАМОНАВИЙ ҲАВО КЕМАСИДА МОСКВАГА

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси ташкил этилганлигининг 5 йиллиги арафасида яна бир қувончли воқеанинг шоҳиди бўлдик. «А-310» замонавий ҳаво кемаси Москва шаҳрига ўзининг илк техник рейсини амалга оширди. Зеро, илгари «Домодедово» аэропортига Ўзбекистондан асосан «Ил-86», «Ту-154», «Ил-62» самолётлари учган бўлса, энди улар сафига ғарбий Европада ишланган, барча қулайликларга эга «А-310» ҳаво кемаси қўшилди.

Дастлабки парвоз қатнашчилари Ўзбекистон авиациячиларининг касб маҳорати ва самолётда кўрсатилаётган сервис хизматига юқори баҳо бердилар.

Даврон ИСАЕВ.

«ФАЙЗ» МАҲСУЛОТЛАРИГА ТАЛАБ КАТТА

Кенг турдаги мебеллар ишлаб чиқарувчи «Файз» ҳиссадорлик жамияти Сергели туманида эмас, балки республика миқёсидаги йирик ва илғор корхонага айланмоқда. Бундан бир неча йиллар бурун корхона асосан ошхона мебеллари ишлаб чиқарар эди. Хорижий ҳамкорлар билан алоқаларни кенг йўлга қўйиш, тадбиркорлик билан иш юритилиши натижасида ўнлаб турдаги янги маҳсулотлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Ҳозир республикамизда «Файз»нинг Словения, Венгрия, Бирлашган Араб Амирликлари каби давлатлардаги ишбилармонлар билан тузилган тўртта қўшма корхонаси ишлаб турибди. Чиқарилаётган сифатли маҳсулотларга нафақат республикамиз, балки МДҲнинг кўпгина давлатларида ҳам талаб юқори бўляпти. Даромадларнинг бир қисми корхонани янги, жаҳон андозаларига мос ишлаб чиқариш дастгоҳлари билан қайта жиҳозлашга сарфланмоқда. Бу эса маҳсулот сифатининг янада ўсишини таъминловчи муҳим омилдир.

Март ойидан бошлаб корхонада яна бир неча турдаги янги маҳсулотлар чиқаришни йўлга қўйиш учун қизғин тайёргарлик кўрилмоқда.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

Сергели тумани шаҳримизда яшариб бораётган кенжа туман ҳисобланади. Бу ерда қад ростлаётган баланд қаватли уйлар, маиший хизмат шохобчалари, янги кўча ва бозорлар фикримиз далилидир. Бу ерда ободонлаштириш ишлари ҳам мукаммал ташкил этилган. Қишнинг қорли кунлари ёки ёзнинг жазирамасига қарамай бу соҳа ходимлари ўз вазифаларини сидқидилдан адо этишаётир. Туман ободонлаштириш бошқармасининг бошлиғи Машраб Маҳамадалиев билан суҳбатда бўлганимизда у киши фақат бошқармадагилар эмас, аксинча тумандаги барча фуқаро кўкаламзорлаштиришда ва ободонлаштиришда ўзларини масъул деб ҳисоблаётганликлари ҳақида алоҳида тўхталди.

Шаҳрим — фахрим

АҲОЛИ БИЛАН ҲАМЖИҲАТЛИКДА

— Санитар тозаликни таъминлаш, кўкаламзорлаштириш, ободонлаштириш ишларини яхши йўлга қўйишда биргина биз эмас, аксинча, мактаблар, муассаса, ташкилот ва корхоналар ишчилари ҳам бизга яқиндан ёрдам беришаётир. Мисол учун биргина энг охирги ўтказилган икки ойлик ҳақида тўхталадиган бўлсак 300-, 301-мактаблар, 37-поликлиника, «Файз» ҳиссадорлик жамияти, «Қизил ёғоч» жамоа корхонаси, «Ўзкимёполимершартномасавдо» ҳиссадорлик жамияти, «ЎзДЭУ электроникс» қўшма корхонаси, Тошкент аэропорти жамоалари тозаликни таъминлашда сидқидилдан ёрдам бериб, фидокорона меҳнат қилдилар.

«Ўзгариш» ва Нўғайқўрғон маҳаллалари аҳли ҳамда бошқармада меҳнат қилаётган кўча фаррошлари, йўлсозлар, кўкаламзорлаштириш ва суғориш шохобчалари ишчилари ҳамда ихтисослаштирилган 9-автокорхона меҳнаткашларининг қўлни-қўлга бериб жонбозлик кўрсатишлари натижасида 24,7 гектар майдондаги гулзор ва майсазорлар, 55,8 минг метр узунликдаги майда суғориш шохобчалари тозаланди.

Туман ҳудудини кесиб ўтган Янги Сирғали, Днепр, Қипчоқ, Қўрғонтепа кўчаларига соя солиб турган 700дан зиёд дарахтлар буталиб, шакл берилди. 1077 метр квадрат ҳажмдаги йўл қатлами, бекатлардаги ва шаҳар аэропорти майдонидаги 58 дона ўриндиқлар таъмирланди. 35 минг дона мавсумий гуллар ўтказилиб, қиш олди ҳозирлиги ҳам кўриб қўйилган эди. Мана бугунги совуқ кунларда бу гулларимиздан хавотир олмасак ҳам бўлади. Шунга қўшимча 270 дона мевали, 500 дона манзарали дарахт кўчатлари ҳам экишга улгурдик.

— Баҳорда экиш ишлари қандай бўлади?

— Бизнинг соҳада «тўхташ» деган нарса йўқ. Доимо ҳаракат, ривожланиш ва ҳоказо. Айтиб ўтилган юмушлар фақат кузги-қишки ишларимиз холос. Дарвоқе, шу ўринда яна бир нарсани айтиб ўтишим керак. Туманимиздаги Шароф Рашидов майдонидаги барча бўш ётган қўшимча майдонларга қайта ишлов бериб, маҳаллий ўғит билан озиқлантириб 4000 туп терак учун жой ҳозирладик ва ажойиб тераксорни барпо этдик. Бу ишда ҳам биз маҳаллалар фаоллари, талабалар, ўқувчилар ва барча туман фуқароларининг кўмагига суяндик. Мана шу қисқа вақт ичида 8200 фуқаро, 172 автомашина, 41 та механизм ишга жалб этилди.

Отахонлар билан суҳбатда бўлганимизда ёки ҳашарлар ўтказиш таклифини қўйганимизда уларнинг бири бўлмаса бири кўпчилик билан бажариладиган ишларни мақтаб қўйишади. Ҳақиқатан ҳам кўпчилик билан қилинган ишнинг самарасидан барча қувонади.

Гулзода МАМБЕТОВА.

Обуна — йил бўйи

ҚАДРЛИ МУШТАРИЙЛАР

Агар Сиз ўзингиз севиб ўқийдиган «Тошкент оқшоми» газетасига обунани расмийлаштирмаган бўлсангиз ва уни шу йилнинг март ойидан бошлаб олишни истасангиз шу кунларда шаҳримиздаги истаган алоқа бўлимига бориб «Оқшом»га обуна бўлишингиз мумкин. Бинобарин, нашрларга обунани расмийлаштириш йил бўйи давом этадиган жараён эканлигини ҳам унутманг. Демак, Сиз газетага ёзилсангиз «Оқшом»да чиқадиган ранг-баранг мақолаларни ўз вақтида ўқиш имкониятига эга бўласиз. Шуни ҳам айтиш керакки, газета чакана савдога жуда ҳам чегараланган миқдорда чиқарилади. Шу боисдан газетанинг ҳар бир сонини олишнинг энг афзал йўли бу — унга обуна бўлишдир.

Обуна нархларини эслатиб ўтмоқчимиз:

Уй манзилига
- Бир ойга — 99 сўм
- Уч ойга — 297 сўм
- Олти ойга — 594 сўм

Абонент қутисига
- Бир ойга — 79 сўм
- Уч ойга — 237 сўм
- Олти ойга — 474 сўм

«Тошкент оқшоми»га Ўзбекистон Республикасининг барча ҳудудида чекланмаган миқдорда обуна қабул қилинади.

Газета индекси — 64690.

Спорт янгиликлари

ОМАД КУЛИБ БОҚМАДИ

Москвада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги чемпионлари кубоги учун мусобақалар давом этмоқда. Мусобақада ҳомийлар томонидан таъсис этилган 150 минг Америка Қўшма Штатлари доллари барча иштирокчилар ўртасида кўрсатган натижаларига қараб тақсимланади.

Бешинчи бор ўтказилаётган ушбу халқаро турнирда республикамиздан 1996 йилги мамлакат чемпиони — Наманганнинг «Навбаҳор» клуби футболчилари қатнашяптилар. Афсуски, мусобақанинг биринчи куни навбаҳорчилар Молдова чемпиони — Кишинёвнинг «Зимбру» футбол жамоасига йирик ҳисобда (5:0) ютқазиб қўйдилар. Мусобақанинг иккинчи турида ўтган йилги Россия чемпиони Москванинг «Спартак» жамоаси футболчилари билан майдонга тушдилар. Учрашувда майдон эгалари спартакчилар «Навбаҳор» жамоаси дарвозасига жавобсиз 3 тўп киритиб, ғолиб чиқишди. Кеча вакилларимиз Бокунинг «Нефтчи» футболчилари билан учрашиб, 5:3 ҳисобида устун келдилар.

Шундай қилиб, Наманганнинг «Навбаҳор» жамоаси футболчилари ўз гуруҳларида муваффақиятсиз иштирок этиб, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги кубоги мусобақаларидан чиқиб кетишди.

«КАТТА ДУБУЛҒА» МУСОБАҚАЛАРИ

Австралиянинг Мельбрун шаҳрида теннис бўйича «Катта дубулға» туркумига кирувчи Австралия очиқ чемпионати ниҳоясига етди.

Ушбу мусобақада жаҳоннинг энг кучли теннисчилари иштирок этишди.

Австралия очиқ чемпионати ташкилотчилари таъсис этган 7 миллион 600 минг Америка Қўшма Штатлари доллари мусобақа ғолиблари ва совриндорлари ўртасида тақсимланади.

Австралия очиқ чемпионатида Республикамиз вакили Олег Огородов ўтган йили асосий турнирда иштирок этиб, кучли 16 теннисчи сафидан ўрин олган эди. Бу йилги мусобақаларда Олег саралаш турнирида муваффақиятсиз иштирок этиб, асосий турнирга йўлланмани қўлга кирита олмади.

Салоҳиддин МАҲМУДОВ.

ИЗЛАНИШ МЕВАСИ

Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги машинасозлик ишлаб чиқариш бирлашмасида Янги йилнинг дастлабки кунлариданоқ янги маҳсулот ишлаб чиқаришга киришилган эди. Январь ойининг охирига етмасдан бу маҳсулот тўлиқ ишлаб чиқаришга жорий этилди. Янги маҳсулот қишлоқ хўжалик ходимлари, айниқса, пахтакорларга жуда қўл келади. Чунки шу вақтгача чигитни серуялаб экиш сеялкаси ҳали мавжуд эмас эди. Айнан мана шу сеялка корхонада ишлаб чиқарила бошланди.

Бундан ташқари халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқарадиган янги махсус цех ҳам очилди. Бу цехда челак, чўмич, қозон ишлаб чиқарилмоқда. Рўзғор буюмлари турларини кўпайтириш мақсадида яна изланишлар олиб борилмоқда.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

- 27 январь куни Республика Президенти Ислом Каримов раислигида Вазирлар Маҳкамасида йиғилиш бўлди. Унда мамлакатимиз қишлоқ хўжалигида амалга оширилаётган ислоҳотларнинг бориши, 1996 йил якунлари ва 1997 йилдаги бу борадаги устувор вазифалар муҳокама этилди.
- Ўзбекистон Бош вазири Ўткир Султонов мамлакатимизга амалий ташриф билан келган Тожикистон Бош вазири Яҳё Азимов билан учрашди. Музокаралар сўнгида ҳар икки мамлакат Бош вазирлари Ўзбекистон билан Тожикистон ўртасида 1997 йилда юк ташиш, газ етказиб бериш ва алоқа хизмати бўйича ўзаро тўловлар ҳақидаги ҳукуматлараро битимни имзолади.
- 28 январь куни бўлиб ўтган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Ижтимоий масалалар, фан ва маданият мажмуининг мажлисида ижтимоий соҳада ўтган йил якунлари муҳокама этилди.
- 28 январь куни Тошкентда бўлган аҳолига маиший хизмат кўрсатувчи корхоналар ва ташкилотлар уюшмаси (Ўзмаишийуюшма) раёсатининг кенгайтирилган мажлисида уюшманинг ўтган йилдаги фаолиятига якун ясалди, 1997 йилда соҳани ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурини бажариш вазифалари белгилаб олинди.
- Буюк Британиянинг Ўзбекистон Республикасидаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Барбара Хей хоним Фарғона вилоятида бўлиб мустақиллик йилларида амалга оширилган ишлар билан танишди.
- Янгийўлдаги «Кичкинтой» ҳиссадорлик жамиятида Австриянинг «Вега» фирмаси лицензияси бўйича тайёрланаётган болалар пойабзалларининг янги беш хил намунаси ишлаб чиқарила бошланди.
- Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси бошқаруви билан республика байналмилал миллий-маданий маркази биргаликда ўтказган «Ўзбекистон — шарафимсан, шонимсан» кўрик-танлови ёш авлодни Ватанимиз тарихи ва миллий қадриятларимизга меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялаш мавзуига бағишланди.
- Наманган вилоятида нашр этилаётган газеталар яна биттага кўпайди. «Суҳбатдош» деб номланган янги газетанинг илк сони ўз муштарийлари қўлига бориб тегди.
- Касби тумани марказида янги сут комбинати қурилиб ишга туширилди. Қурилиш ишларига 8 миллион сўм маблағ сарфланди. Янги корхона бир кеча-кундузда 10 тонна сутни қайта ишламоқда.

ҲАМДЎСТЛИКДА

- Душанба куни Чеченистонда бўлиб ўтган сайловларда коалицион ҳукуматнинг собиқ Бош вазири, 45 ёшли Аслан Масхадов ғалаба қозонди. Дастлабки маълумотларга қараганда унга сайловда қатнашганларнинг қарийб 70 фоизи овоз берган. Шамил Басаев 27 фоизга яқин, Зелимхон Яндарбиев 8 фоизга яқин овоз олганлар.
- Ҳамдўстлик давлатлари раҳбарлари билан келишувга мувофиқ уларнинг Москвадаги учрашуви март ойига кўчирилди. Ҳамдўстлик давлатларининг ижроия котиби И. Коротченя шу ҳақда хабар берди.
- Россия Президенти Борис Ельцин шу кунларда Гаагага мўлжалланган ташрифини яқинда ўпка шамоллаши хасталигидан сўнг тўла тузалмаганлиги боисидан қолдирди.
- Абхазия Президенти В. Ардзинба МДҲ давлатлари бошлиқлари кенгашига мустақил давлатларнинг грузин-абхаз можароси ҳудудидаги тинчлик ўрнатувчи кучларнинг бўлиш муддатини узайтиришни илтимос қилиб мурожаат этди.
- Озарбайжон Туркманистонга Каспийдаги чегарани мустаҳкамлаш бўйича қўшма комиссия тузишни таклиф этди. Бу ерда гап баҳсли нефть қазилмалари жойлашган жой хусусида бормоқда.
- Алматида мулкни давлат тасарруфидан чиқариш муаммоларига бағишланган республика кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашни олиб борган Президент Нурсултон Назарбоев мамлакат барча вилоятлари ва туманларининг ҳамма раҳбарларини 1 июлда тугалланиши керак бўлган хусусийлаштириш босқичининг муваффақиятли ўтказилиши учун шахсий масъулияти тўғрисида огоҳлантирди.

ХОРИЖДА

- Эртага Давосда Жаҳон иқтисодий форуми доирасидаги 27-учрашув очилади.
- Женева шаҳрида қуролланишга қарши халқаро анжуман бўлиб ўтди. Унда Италия ташқи ишлар вазири Ламберто Дини жаҳон ҳамжамиятини пиёда қўшинларга қарши қўлланиладиган мина ишлаб чиқаришни тақиқлашга ундади.
- Испания полицияси Интерпол ҳамкорлигида Барселона, Мурсия ва Сарагоса шаҳарларида гиёванд моддалар билан савдо қилаётган 40 нафар кишини ҳибсга олди. Текширув чоғида уларнинг ёнидан 800 килограмм кокаин топилди.
- Икки ҳафтадирки, Албанияда алданган омонатчиларнинг ғалаёнлари бўлиб ўтмоқда. Намойишчиларнинг полициячилар билан бўлган тўқнашувида икки томондан жароҳатланганлар бор.
- Страсбургда Европа Кенгаши Парламент ассамблеясининг сессияси ўз ишини бошлади. ГФРлик депутат Л. Фишер яна унинг раислиги лавозимини сақлаб қолди.
- Германиялик машҳур теннисчи Штеффи Графнинг отаси — Петер Граф солиқ тўламаслик мақсадида қизи теннис ўйнаб топган кўп миллионли пулни яширгани учун 3 йилу 9 ойга қамоқ жазосига ҳукм қилинди.

«ОҚШОМ»НИНГ УШБУ СОНИДА:

«Тошкентга ҳар куни минглаб кишилар, чет элликлар келиб кетади. Унинг обрў топиши, шинам ва гўзал шаҳар сифатида шуҳрат қозонишида сизу бизнинг ҳиссамиз бўлса қандай яхши!»

Муштарийларни ана шундай мулоҳазага ундайдиган, шунингдек, «Тошкент почтаси» корхонасининг амалга ошираётган хайрли ишлари ҳақидаги ранг-баранг мақолаларни ўқийсиз.

2-БЕТ

«...Қачонки инсон юракка фақат тана аъзоси, моддий неъмат деб эмас, шу билан бирга руҳий, илоҳий неъмат деб ҳам қараса, қалбга путур етмайди, барча аъзолар соғлом бўлади, одамнинг ўзи ҳам ўзи орзу қилгандек ҳаёт кечиради».

Профессор Низомиддин Мирзаев билан қилинган дилкаш суҳбатни ўқисангиз асло тиним билмайдиган юрак фаолияти сирларидан воқиф бўласиз.

3-БЕТ

«Педагоглар ўқув-тарбия жараёнини шундай ташкил этишмоқдаки, болалар нафақат назарий билимларни, балки амалий кўникмаларни ҳам эгалласинлар, меҳнатга тайёр бўлсинлар, улар ўзларининг мустақил Ватанига фойда келтирадиган инсонлар бўлсинлар».

«Узоқ эсда қолган байрам» сарлавҳали мақоладан олинган юқоридаги сатрлардан гап билим маскани ҳақида кетаётганини билдингиз. Шу мақола ва спорт олами янгиликларидан, ҳуқуқшунос маслаҳатларидан воқиф бўлай десангиз, ҳангомаларни ўқиб юзимга табассум югурсин десангиз ушбу саҳифага бир нигоҳ ташланг.

4-БЕТ

1997 йил — Инсон манфаатлари йили

ИШЧИЛАР ҲИМОЯСИНИ КУЧАЙТИРИБ

«Подъёмник» ҳиссадорлик жамиятида ишлаб чиқарилаётган асосий маҳсулотлар ва халқ истеъмоли буюмлари кўплаб харидорларнинг таҳсинига сазовор бўлмоқда. Бунинг боиси нимада?

Худди шу савол билан жамоа касаба уюшмаси раиси Турғун Холмуротовга мурожаат этдик.

Мавзуни бошлашдан олдин уюшма раиси қабулига келган ишчи Виктор Бачков ҳам ўзидан-ўзи суҳбатга қўшилди. У бундан бир неча йил олдин касаба уюшмаси аъзолигидан чиқиб кетган экан. Вақт ўтиши билан шу корхонада меҳнат қилаверибди-ю аммо уюшма томонидан яратилаётган имтиёзлардан бироз четда қолаётганини сезиб, йил бошидан бошлаб аъзолик бадалини тўлашга киришибди.

— Касаба уюшмасидагилар, айниқса бизнинг корхонамиздаги вакилларимиз ишчилар учун барча шарт-шароит ва имкониятларни яратишса ишчилар ҳам фидойилик билан меҳнат қилишади.

Касаба уюшмаси йил давомида фаолият кўрсатиши шарт. Айримлар фақат ёзги таътил кунлари ишлаб қўйсак бўлди, дейишлари мумкин. Афсус ундай эмас. Жамоа — бу иккинчи оила демакдир. Оилада эса иссиқ-совуқ, тўкинлик ва сочинли кунлар, етишмовчиликлар бўлиб туради. Мана шуларнинг ,барчасида уюшма бош вазифасини ўташи лозим. Бизлар ҳозирча шу йўсинда меҳнат қилмоқдамиз.

Ишчиларнинг дам олиш кунларини мароқли ўтказиш мақсадида ёз кунларида ҳам, қиш давомида ҳам тоғ ён-бағирларига автобус ташкил этилди. Оилавий дам олишни истаганларга

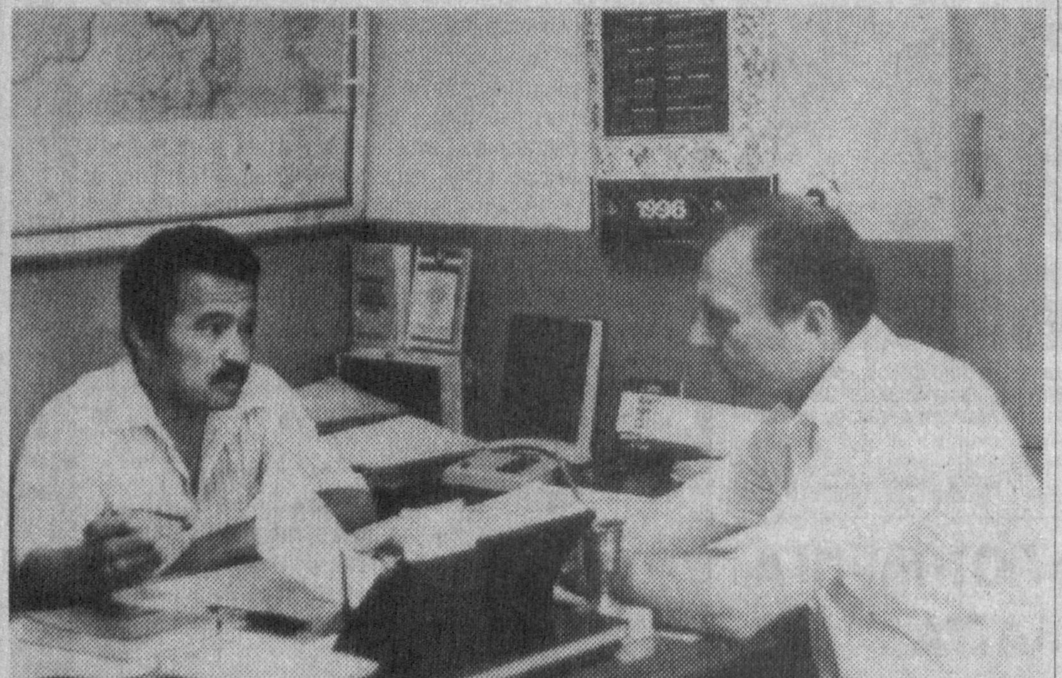

эса «Турон», «Ботаника», «Янгийўл» санаторийларига, «Миконд» дам олиш оромгоҳига йўлланмалар имтиёзли равишда бериб турилмоқда.

Кўп йиллардан бери меҳнат қилиб, иш туфайли ёки бошқа сабабларга кўра дардга чалинган ишчиларнинг талаб-истакларига қараб ишхонамиз ошхонасида парҳез таомлар учун алоҳида талонлар ажратилиб, йил давомида 100—110 киши овқатланиш имконига эга бўлаётирлар.

Бундан ташқари бошқа ишлаб чиқариш корхоналаридаги маҳсулотлар бизнинг эҳтиёжимизни қондирадиган бўлса, улар билан шартнома тузиб, шу маҳсулотлардан ишчиларни ҳам баҳраманд қилаяпмиз. Қиш кириши олдидан ёғ, пиёз, картошка, шакар маҳсулотларини касаба уюшмаси томонидан имтиёзли нархда тарқатдик.

Айни вақтда ишчиларимиз корхона шон-шуҳратини янада кўтариш мақсадида, халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқаришга ҳаракат қилишаётир. Ўтган йили буюртма асосида 4—5 хилдаги сейфлар ишлаб чиқаришга киришилганди. Ҳозир уларнинг тури 30 хилдан ошди. Бу йил сопол маҳсулотлари, кир ювадиган машина ва яна халқ истеъмоли буюмларининг 25—30 турини ишлаб чиқаришни режалаштирганмиз.

Бу изланишлар, самаралар замирида, албатта касаба уюшмасининг муайян ҳиссаси бор. Чунки рағбатлантириш бор жойда, инсон меҳнати қадрланган жойда фидойилик ва фидокорлик мисли кўрилмаган даражада кучаяверади.

га, уларнинг ижтимоий муҳофазасини таъминлашга қодирдирлар. Шунинг учун ҳам мен уюшмага қайта аъзо бўлаётганимдан мамнунман, — дейди Виктор Васильевич.

Турғун ака унинг сўзларини тинглаб, мийиғида кулиб қўйди-да, биз билан суҳбатни давом эттирди.

— Корхонамиз ҳиссадорлик жамиятига айлангунга қадар ишчи ва хизматчилар бозор иқтисодиёти шароитидаги тақчилликларни бошдан кечирдилар. Ана шу паллада ҳам уюшма томонидан уларни ҳам маънавий, ҳам моддий жиҳатдан рағбатлантириш, олдимизда турган вазифаларни секин-аста уддасидан чиқсак ҳаммаси яхши бўлишини уқтирдик. Айтилган фикрлар, кўрсатилган йўл-йўриқлар зое кетмади. Бошқа фирма ёки тижорат йўлида иш бошлаганлар ҳам бугунги кунда яна ўз дастгоҳлари ёнида ишлашни одат қилишмоқда.

1994 йил «Подъёмник» ишлаб чиқариш корхонаси ҳиссадорлик жамиятига айланди. 100 сўмдан чиқарилган дастлабки акцияларнинг ўзимизда қолган қисми ҳеч шак-шубҳасиз сотиб олинди. 1995 йил бошида эса ҳар бир акция учун 210 сўмдан дивиденд олдик. Айни вақтда 1996 йил якунлари кўриб чиқилмоқда. Жамоамизда меҳнат қилаётган 550 нафар ишчининг барчаси касаба уюшмаси аъзосидир.

Касаба уюшмаси ва ҳиссадорлик жамияти ўртасида ўзаро ўртоқлик шартномаси имзоланган. Яъни иш берувчи билан ишловчи ўртасида. Бу шартноманинг 100 дан ортиқ бўлимлари бўлиб, унда асосан ишчиларга ҳар томонлама касаба уюшмасининг ёрдам қўлини чўзиш мақсади ётади. Шунга мувофиқ ишчилар ҳам ҳар бир вақтдан унумли фойдаланиб, сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқаришга жазм этишади. Таъминот эътиборли, салмоқли ва беғараз бўл-

Гулзода АБДУЛЛА қизи.

СУРАТДА: «Подъёмник» ҳиссадорлик жамияти касаба уюшмаси раиси Турғун Холмуротов корхона ишчиси билан мулоқотда.

Рашид Галиев олган сурат.

Ҳозирги кунда хонадонларни газсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Чунки биз овқат пиширишда, чой қайнатишда, ҳатто уйларимизни иситишда мана шу неъматдан фойдаланамиз. Айниқса у шаҳар шароитида қўл келади. Шундай экан 2,5 миллионга яқин аҳоли истиқомат қилаётган шаҳримизни, хусусан, унинг энг катта туманларидан бири бўлган Шайхонтоҳурда хонадонларни газ билан таъминлаш қандай йўлга қўйилган? Оилалар бу неъматдан тежаб-тергаб фойдаланишяптими? Мана шу масалада биз туман газлаштириш бўлими бошлиғи Бахтиёр Шамсиев билан суҳбатлашдик.

Тежамкор бўлайлик

ЎЗИМИЗГА КОНИ ФОЙДА

— Бахтиёр Ғафурович, инсон учун яратилган неъматлар орасида электр ва газ маҳсулотлари ҳам асосий ўринни эгаллайди. Оғиримизни енгил қилиб, кундалик ҳаётимиз учун зарур қулайликларни яратиб бераётган бу неъматдан тежаб-тергаб фойдаланиш эса ҳар биримизнинг виждоний бурчимиз. Шундай экан, келинг гапни тежамкорликдан бошласак.

— Айни муддао. Лекин тежамкорликни истеъмолчиларимиз ўзларига белгиланган меъёрдаги газдан чегириш ёки хонадонларга тарқатилаётган табиий газ таъминоти ҳисобидан деб тушунмасликлари керак. Тежамкорлик — бу газни миқдоридан ортиқча исроф қилмаслик демакдир. Афсуски, жойларда тушунтиришлар олиб боришимизга қарамасдан бу қоидага кўпинча амал қилинмаётир. Биргина мисол: яқинда ходимларимиз томонидан ўтказилган текширув натижасида туманимиздаги жуда кўплаб оилалар ўз ошхоналарига ўрнатилган газ қурилмаларини кеча-кундуз ёқиқ қолдираётганликлари аниқланди. Сабаби сўралганда улар бир дона гугурт чўпини иқтисод қилиш учун шундай йўл тутаётганликлари маълум бўлди. Таққослаб кўринга, битта чўпнинг баҳоси қайда-ю кечаси билан исроф бўлган газнинг қиймати қанча?

Биз қишли-қировли кунларни ҳисобга олиб оилаларни етарли иссиқлик билан таъминлаш учун баъзида белгиланганидан ортиқча газ беряпмиз. Буни тушуниб—тушунмай баъзилар мўл-кўл экан, деб газни исроф қилишга йўл қўйишяпти. Шу ўринда мушоҳада учун бир гапни айтиш жоиз бўлар. Бир вақтлар нон исрофгарчилиги ҳақида жуда кўп гапирдик. Аммо бу сўзларга унчалик аҳамият бермадик, ўз билганимиздан қолмадик. Олий неъматни ахлат яшикларига ташланаётгани, сувга оқизилаётгани, қоплаб молларга едирилаётганини кўриб-кўрмасликка олдик. Хуллас серобгарчиликка исрофгарчилик билан жавоб қайтардик. Хўш, эндичи? Нон у ёқда турсин ҳатто уни увоғини ҳам қадрлаяпмиз. Балки, нонни газ билан таққослаш ноўриндир. Лекин табиат ҳамма нарсани бизга етарлича ато этган экан, ундан тежаб-тергаб фойдаланишни ҳам ўрганишимиз керак. Шу гапдан кейин ўзбошимчалик билан тандирига ёки иссиқхонасига газ ўтказиб ундан истаганча фойдаланаётганлар хусусида сўз юритиш ноўрин албатта. Ўйлаймизки, улар ўзларига тегишли хулосани чиқариб олишади. Қолаверса уларнинг қилмишлари узоққа бормаяпти ҳам. Сергак назоратчиларимиз томонидан бу исрофгарчилик учун жаримага тортилишяпти.

— Пойтахтимиз республиканинг энг юқори газлаштирилган шаҳарларидан бири ҳисобланади. Ҳозирги кунда унинг деярли 96 фоиз аҳолиси табиий газ билан таъминланган. Қолган тўрт фоизи ҳам суюлтирилган «зангори олов»дан фойдаланмоқда. Айтингчи, бу ҳисобда сиз бош бўлган туман газ бўлимининг ҳиссаси қай даражани ташкил этади?

— Ҳозир туманда газлаштириш 98,8 фоизга етди. «Маҳалла» дастурининг ишлаб чиқилиши ва унинг изчиллик билан амалга оширилиши айниқса туманимиз аҳолиси учун кўп йиллик орзу-умидларнинг ушалишига имкон яратди. Унгача аҳолининг кўпчилик қатлами газ билан таъминланмаган эди. Бунинг сабаби кўп маҳаллалар бузилиб, улар ўрнида кўп қаватли уйлар қад кўтараётган, бунинг устига туман ҳудудида жойлашган тарихий ёдгорликлар ўрнида мавзе бунёд этилиши ёки уларнинг ўтмиш обидаси сифатида сақлаб қолиниши ҳақидаги фикр-мулоҳазалар билан илгариги бош лойиҳада бузилиши керак бўлган маҳаллалар газлаштирилмай қолиб кетганди.

Дастур эълон қилингач пойтахтнинг Эски шаҳар қисмини газ, электр, сув ҳамда телефон билан таъминлашга катта эътибор берилди. Ҳар йили ўрта ҳисобда бу маҳаллаларга 50 километр узунликдаги газ қувурлари ёткизилди. Биргина 1993 йилнинг ўзида 53 километр узунликдаги газ қувурларини ўтказиб, 1250 хонадонни газлаштиришга эришдик.

— Бу режаларни амалга ошириш учун албатта катта маблағ сарф этилганлиги ўз-ўзидан кўриниб турибди. Бундай улкан ишни бажаришда туман ҳокимлигининг улуши қандай бўлди?

— Бу ҳақда шуни айтиш мумкинки, бозор иқтисодиёти муносабати билан газ қувурлари ва унга ишлатиладиган хом ашё маҳсулотларининг нархи ўта даражада ошиб кетди. Уларни топишнинг ўзи бўлмай қолди. Шундай дамларда биз туман ҳокимлигининг катта мададини яққол ҳис этдик.

Барча режаларимизни бекаму кўст муддатидан илгари бажаришга эришдик. Ўз навбатида барча лойиҳаларни кечиктирмай тайёрлаб берган «Ўзбекгазлойиҳа» институти жамоатчилигига ҳамда бизга зарур таъминотни ўз вақтида етказиб берган «Тошгаз» идораси маъмуриятига ҳам миннатдорчилигимизни билдирамиз. Қолаверса бу сафарбарликда маҳаллаларнинг ўзи ва улар ҳудудида жойлашган корхоналар ҳам бизга яқиндан ёрдам беришди. Масалан Жалолобод кўчасига газ қувурларини киритишда «Ўзсисиқликқурилиш» трестининг хизмати катта бўлди. Шунингдек, «Зангори олов», «Садоқат», «Ҳаёт», «Темур», «Феррун» кичик корхоналари жамоалари меҳнатини ҳам алоҳида таъкидламоқ лозим.

— Бу йилги қиш тайёргарлиги давомида бажарилган ишлар хусусида икки оғиз гапириб берсангиз.

— Термиз, Бешлола, Атиргул, Алижон Холиқов, Матлубот, Қизил Шарқ кўчаларидаги хонадонларда газ босимини яхшилаш мақсадида қўшимча олтита газ тақсимлаш бўлинмаси ўрнатилди. 580 метр газ қувурлари ўтказилди. Ходимларимиз ёнғиннинг олдини олиш учун барча хонадонларни айланиб, у ердаги газ қурилмаларини бирма-бир кўздан кечириб чиқишди. Ҳозир туманимиздаги хонадонларга газ ўлчагич ўрнатиш ишлари бошланган. Шу кунгача 28 та оилага ана шундай ҳисобдонларни ўрнатиб бердик.

— Маълумки, Шайхонтоҳур деганда дарҳол кўз олдимизга Эски шаҳар келади. Ҳукуматимиз Эски шаҳарни қайта қуриш ва обод қилиш ишига алоҳида эътибор бермоқда. Буни икки йилда бажарилган кенг ҳажмли юмушлар ҳам исботлаб турибди. Туман газ бўлимининг шу соҳадаги вазифалари ва бу йилги режалари ҳақида нима дея оласиз?

— Бу ҳақда юқорида ҳам қисман сўз юритдик. Ўтган йили туманнинг Эски шаҳар қисмида қурилган кўп қаватли уйлардаги 393 та хонадон ва 45 та шахсий уй газлаштирилди. Ҳозирги кунда «Ипакчилик» илмий-текшириш институти орқасида бунёд этилаётган янги участкаларни газлаштиришга киришганмиз. Бугунгача 1,5 километр узунликдаги газ қувурларини ўтказиб бўлдик. Шунингдек бу йилги режамиздан Махтумқули кўчасидаги янги қурилган уйлардан 90 тасини газлаштириш ўрин олган. Яна Қоратош даҳаси кўчаларига газ қувурларини ётқизиш юмушлари олиб борилади. Хонадонлар газлаштирилади. Бу сўз билан бу ердаги мавжуд уйлар газ билан таъминланмаган экан-да, деган хулоса чиқарилмаслиги керак. Буларга аллақачон газ берилган. Ҳозирда бу жойга янги қурилишлар муносабати билан янги газ қувурлари ўтказаяпмиз холос.

Туман газ бўлими барча хонадонларни «зангори олов» билан таъминлашга ва ундан хавфсиз фойдаланиш учун қўлидан келган барча юмушларни амалга оширмоқда. Халқимизда: «Қарс икки қўлдан» деган нақл ҳам бор. Шундай экан, хонадон эгаларидан биргина илтимосимиз улар меҳнатимизни қадрлаб, газдан тежамкорлик билан фойдаланишса, бу қутлуғ неъматни бўлар-бўлмасга исроф қилишмаса деймиз. Чунки қанча тежамкор бўлсак ўзимизга кони фойда!

Суҳбатдош Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

Ҳамшаҳарлар, Сизлар учун

«ДАМАС» ЁЗУВЛИ «ПОЧТА КАБУТАРЛАРИ»

Ўтган йилнинг охирларида «Тошкент почтаси» давлат ишлаб чиқариш корхонасининг автотранспорт саройи янги, оқ рангда жилоланиб турадиган 14 та янги «Дамас» машиналари билан тўлди. Бу машиналар «ЎзДЭУавто» ўзбек — Жанубий Корея қўшма корхонасидан харид қилиб олинди. Ана шу машиналардаги «РОСНТА» ёзуви кўпчилик ҳамшаҳарларимиз эътиборини тортган бўлса керак. Худди ана шу ёзувли чаққон, митти автобуслар эндиликда шаҳримиз алоқа бўлимларига газета ва журналларни, орзиқиб кутилган мактубларни келтиради.

— Якунланган 1996 йилимиз биз учун иқтисодий жиҳатдан омадли йил бўлди, — дейди «Тошкент почтаси» давлат ишлаб чиқариш корхонасининг бошлиғи Собир Ҳотамов. — Ўтган йил учун биз ниманики белгилаган ва режалаштирган бўлсак ҳаммасини бажардик. Маълумки, почта корхоналарининг ишидаги муҳим кўрсаткични фуқароларга ўз вақтида етказилган ёзма хабарлар ташкил этади.

Маълумки, муайян сабабларга кўра собиқ иттифоқ республикалари ўртасидаги бўладиган тез-тез ёзишмалар амалда деярли тўхтаганди. Гапимнинг исботи учун шундай далилларни келтирмоқчиман: агар 1990 йили Тошкент шаҳрида алоқа бўлимлари томонидан 29 миллион 400 мингта хат қабул қилиб олинган бўлса, 1996 йилга келиб уларнинг миқдори 2 миллион 575 мингтага тушиб қолди. Лекин барибир одамлар ўзларининг энг яқин кишилари ва ёр-биродарларига мактублар ёзадилар, шу мактублар орқали бир-бирларининг ҳаётларидан огоҳ бўладилар, ана шу боисдан фуқароларнинг хатларини жуда қисқа муддатларда ўз эгаларига етказиш бизнинг бош вазифамиз бўлиб қолади. Ана шу ишда эса биз харид қилиб олган янги автомобилларнинг хизмати беқиёс бўлади. Маълумки, бу автомобилларни биз ўтган йилнинг охирида «Тошкент почтаси» корхонаси йил мобайнида олган фойдадан харид қилдик.

Бундай мўъжаз ва ажойиб машиналарни харид қилишдан кўзда тутилган асосий мақсадимиз ишлаб чиқаришга кетадиган сарф-харажатларни камайтиришдир. Бинобарин, биз ўзимизнинг машиналаримиз саройига ўтсак кўпдан-кўп муаммолардан ҳоли бўламиз. Авваллари Тошкентдаги автохўжаликлар «Тошкент почтаси» корхонасига «ГАЗ—53» ва «ГАЗ—54» русумидаги автомобилларни хатларни ва вақтли нашрларни элтиб бериш учун берар эди. 3—4 тонна юк кўтариш қувватига эга бўлган, баҳайбат кўринишли бу автомобиллардан фойдаланганимиз учун шаҳар автохўжаликларига 7 миллион 732 минг сўм тўладик.

Энди эса маълум маънода ўзимизга мустақил бўлганимиздан кейин «Дамас» автомобилларимиз 2—3 йил мобайнида харид қилиб олинган нархни тўла оқлайди ва аҳолига хизмат кўрсатиш даражасини ошириш имконини беради. Истиқболда биз «ЎзДЭУавто» корхонасининг бошқа русумдаги машиналарини ҳам харид қилишни режалаштирганмиз. Бу нарса шак-шубҳасиз «Тошкент почтаси» корхонаси ишини сифат жиҳатидан янги даражага кўтаради.

Почта корхоналари ишининг ўзига хос жиҳатларини инобатга олган ҳолда шуни комил ишонч билан айтиш мумкинки, «ЎзДЭУавто» машиналари чиндан ҳам жоннинг роҳати экан. Ундан шаҳар шароитида ажойиб тарзда фойдаланилмоқда, бу машиналар жуда ҳам қулай ва унинг махсус жиҳозланган салонлари вақтли нашрларни ўз эгаларига ҳеч уринтирмай етказиб бериш имконини беради.

Бу машиналарнинг ажойиб жиҳатларини гапирганда яна шуни ҳам таъкидлаш керакки, унинг шовқин чиқариши жуда паст. Аҳоли зич жойлашган шаҳар учун яна бир жиҳатини айтай: у атроф-муҳитни ҳам жуда кам зарарлантиради, бензин сарфи ҳам кам, бошқариш жуда осон. Машиналарнинг ана шу ажойиб жиҳатлари шак-шубҳасиз маблағларни тежаб қолиш имконини беради. Тежаб қолинган бу маблағлар эса корхона ходимларининг ижтимоий эҳтиёжларига — дам олиш ва санаторийларда даволаниш, квартираларни харид қилиш, шунингдек, янги ишлаб чиқариш жиҳозларини ҳамда «ЎзДЭУавто» автомобилларини харид қилиш имконини беради.

— Бош почтамтимиз ҳудудида ходимларимизнинг саъй-ҳаракатлари билан ҳозирги вақтда таъмирлаш устахонаси бунёд этилмоқда, — дейди Собир ака мамнун жилмайиб. — Маълумки, экспедитор ва ҳайдовчиларнинг одатдаги иш куни жуда эрта бошланади. Чунки почта алоқа бўлимларига ўз вақтида етказилиши керак. Шу боисдан машиналарнинг йўлда юз бериб қолиши эҳтимоли бўлган бузилиши ва кўчаларда белгиланмаган ҳолдаги тўхтаб қолишларнинг олдини олиш мақсадида ҳар куни эрталаб, машиналар ўз йўналишига чиқишдан олдин улар синчковлик билан техник кўрикдан ўтказилади, айрим майда носозликлар шу жойнинг ўзида бартараф этилади.

«Тошкент почтаси» давлат ишлаб чиқариш корхонасининг 1997 йилдаги вазифалари катта ва хайрли. Корхона жамоаси Ўзбекистон пойтахти аҳолисига почта хизмати кўрсатишни юксак даражада олиб боришни ўз олдига бош мақсад қилиб қўйган. Бинобарин, вақтли нашрларни, мактублар ва телеграммаларни ўз эгаларига вақтида етказишдан ҳам савобли юмуш борми! Бинобарин, ана шундай юмушларни бажаришда «Дамас» ёзуви бор бўлган «Почта» кабутарлари»нинг хизмати беқиёсдир.

Саид СОЛИЕВ.

СУРАТЛАРДА: «Тошкент почтаси» давлат ишлаб чиқариш корхонаси транспорт участкаси бошлиғи Равшан Шомуродов (чапдан биринчи), корхона бошлиғининг ўринбосари Комилжон Алимов (чапдан учинчи) ҳайдовчиларга сўнгги топшириқларни беришмоқда; «Дамас» машиналари йўлга чиқиш олдидан.

Рустам Шарипов олган суратлар.

Мулоҳаза

ШАҲРИМ — ФАХРИМ МЕНИНГ

«Ҳамза» метро бекати олдида 12 қаватли муҳташам бино фойдаланишга топширилди. Ўшандан буён кузатаман: ҳар ҳафтада битта хонадон цемент синиқларини ташийди. Тахмин қиламан: бетон деворлар бузилиб, газ балкон-айвончага кўчириляпти. Қанча оворагарчилик?

Баланд қаватли уйларда турадиган барча танишларим шундай қилишган. Газ айвончага кўчирилган. Шунда ошхона алоҳида шинам бир кўриниш касб этади. Бу ҳол неча йиллардан буён давом қилади. Гулқоғоз билан хоналар безалади. Соҳибга калит теккач, ҳаммасини кўчириб ташлаб, қайтадан таъмирлайди.

Қурувчиларнинг бу билан иши йўқ. Лойиҳалари бўйича қураверадилар, ўзига тўқроқ хонадон эгалари бетон-деворларини бузиб, ўз эҳтиёжларига мослайверадилар. Бу ҳол неча йиллардан буён давом этиб келади ва яна давом этаверади.

Биронта лойиҳаловчи бу аҳволни билмасмикан?!

Билишар. Ўзлари ҳам шу усул билан уйларини «таъмирлаб» олган бўлсалар ажабмас..

Қурувчи бўлиб ишлаган укалардан бири ҳам шу тартибда иш тутди. Оқибатда деворга тираб қўйган ломи сирғалиб йиқилиб, уч яшар қизчасини оёқ панжасига тушиб синдириб юборди. Лом дегани унинг бошига тушса нима бўларди?!

Қурувчилар эса қуриб ташлайверади. Яна ўша бузиладиган жойларга темир-бетонли деворлар қўйишади. Қани, зўр бўлсанг бир ўзгартириб кўрчи! Квартирани эгаллаганлар ундан ҳам ўтиб тушади. Компрессорни олиб келиб бўлсаям балкон-айвончага дарча очади. У ишни битиргунча қўшнилар ҳам ухламайди. Қачон тугатар экан?! Майли, тамомлаб олсин. Ғиринг демаймиз. Ҳали биз ишга тушганда дод devормаса бўлди!..

Ана энди «Ҳамза» метро бекатидаги баланд бинонинг олдини кўринг. Уюм-уюм бетон парчалари. Уйнинг топширилганига бир йилми, ундан кўпми вақт ўтди. Ҳануз кузатаман. Ҳануз умид қиламан. Янги уйнинг чор-атрофи тозаланиб, бир гулзор қилинса, мевали дарахтлар экилса!

Йўқ, унга кўчиб келганлардан бундай ўй чиқмас. Лекин маҳалладагилар-чи?!

Баҳор ҳам яқин қолди. Маҳалла қўмиталари ҳашар ўтказиб, ҳар бир уйнинг атрофлари тозаланса, шинам қилиб қўйилса... Ўйлаймизки, ўзлари ҳашар йўли билан саранжом-саришта қилиб, супуриб-сидирган жойларга уйлаб ахлат ташлайдилар.

Тошкентга ҳар куни минглаб кишилар, чет элликлар келиб кетади. Унинг обрў топиши, шинам ва гўзал шаҳар сифатида шуҳрат қозонишида сизу бизнинг ҳиссамиз бўлса қандай яхши!

Раҳим ТЎРАЕВ.

Иқтисодий билимлар сиртқи мактаби

САВДО ВАКИЛИ

Машғулотимизнинг навбатдаги ўқувида «Савдо» ҳақида сўз юритишга жазм этдик. Чунки савдо билан ҳамма — харидор ҳам, сотувчи ҳам машғул бўлади. Шунингдек, у кундалик турмушимизда узлуксиз рўбарў келади.

◆ САВДО АГЕНТИ — бир ёки бир қанча корхоналар товарларини шартнома асосида сотадиган вакил. Савдо агенти саноат агентига нисбатан мустақилроқ мавқега эга. У товар сотиш шартларини ва бозорни пухта ўрганади, нархларни ўзи белгилайди. Савдо агенти рақобатчиларнинг маҳсулотлари билан савдо қилиши мумкин, айрим савдо агент (фирма)лари ишлаб чиқарувчиларга қарз ҳам беради.

◆ САВДО КАПИТАЛИ — товар муомаласи соҳасида амал қилувчи капитал; саноат капиталининг алоҳидалашган қисми. Тарихдан маълумки, савдо капитали саноат капиталидан анча илгари вужудга келган ва ҳатто унинг туғилишига кўмаклашган.

◆ САВДО КВОТАСИ — ташқи савдода иштирок этишнинг миқдорий чегараси демакдир. У экспорт ёки импорт этиладиган товарларнинг миқдори, структураси, уларни сотиш ёки сотиб олишнинг пул билан ҳисобланган миқдорини билдиради. Савдо квотасига биноан экспорт, импорт лицензия (рухсатнома)лари берилади.

◆ САВДО УЙИ — савдо корхонасининг махсус тури бўлиб, ихтисослашган ёки сертармоқ бўлади. Ихтисослашган савдо уйи айрим товарлар билан, универсал савдо уйи эса ҳар хил товарлар билан савдо қилади. (Шаҳримиздаги «Совпластитал» қўшма корхонасининг Ҳамдўстлик мамлакатларида, асосан Москва шаҳрида бир неча савдо уйлари мавжуд.)

Бозор иқтисодиёти шароитида савдо уйлари икки усулда ташкил топади: давлат универсал магазинлари акционер савдо уйига айлантирилади. Хусусий савдо уйи пайдо бўлиши иқтисодиётдаги кўп укладлиликка олиб боради. Унда ишлаб чиқаришда бўлгани сингари савдода ҳам турли мулк шакллари қарор топади. Кўп тармоқли ташқи савдо фирмаси ҳам савдо уйи деб юритилиши мумкин. Улар ўз номидан ёки аксарият ўз ҳисобидан экспорт-импорт, товар айирбошлаш ва бошқа ташқи савдо алоқаларини олиб бориш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Кардиология илмий-тадқиқот институти директорининг ўринбосари, клиника бошлиғи, тиббиёт фанлари доктори, профессор Низомиддин МИРЗАЕВ билан суҳбатимиз асло тиним билмайдиган юрак ва унинг фаолияти ҳақида.

Дилкаш суҳбатлар

ҲАЁТНИНГ ИБТИДОСИ ВА ИНТИҲОСИ

— Низомиддин Луқмонович, юрак ҳақида гап кетганда фақатгина бу аъзонинг инсон ҳаётидаги аҳамияти, у билан боғлиқ хасталиклар, уларни даволаш йўллари касалланиб қолишидан асраш каби мавзуларда сўз юритишнинг ўзи кифоя эмас менимча. Чунки юрак биринчи навбатда қалб. У сўз бойлигимиздан мустаҳкам ўрин олган бўлиб, турли шароитларда ҳам ишлатилади. Масалан, тошюрак, юрагидан ўрган, юракдан чиққан сўз, юраги йўқ, юрак олдириб қўйди, деган гапларни кўп эшитамиз. Бунда инсон руҳиятидаги ҳолатлар назарда тутилган бўлади. Ҳеч ўйлаб кўрганмисиз, нима учун юрак руҳият билан шунчалар яқин?

— Дарҳақиқат, шундай. Юрак деганда фақат инсон танаси аъзоларини тушуниш камлик қилади. Қолаверса унинг кўчма маънода қўлланилиши ҳоллари наинки ўзбек тилида, балки жаҳоннинг бошқа тилларида ҳам мавжуд. Масалан, «Юракдан севаман» деган жумла бор, лекин ҳеч ким жигардан ёки ўпкадан севаман демайди-ку. Адабиётда, хусусан, шеъриятда ишлатиладиган сўзларнинг энг кўпи ҳам юрак бўлса керак менимча. Унинг рамзий маънода ишлатилганлари қанчадан-қанча. Ҳазрат Алишер Навоийнинг шундай байтлари бор:

Тажалли айласанг ул юздин ўртабон
Жисминг кули ила кўнгил ойнасин
жило қила кўр.

Шоир айтмоқчики, Ҳақ таоллони кўрмоқчи бўлсанг, унинг ишқи ўтида юрагингни куйдир, шунда Аллоҳ унга (юракка) жило беради.

Ёки Ҳамза ўз шеърларининг бирида шундай маъно беради: юракни синдириш керакмас, у суяк эмаски мўмиё билан қайта тиклаш мумкин бўлса.

— Кечирасиз, келтирилаётган мисолларингизга битта қўшимча киритмоқчиман. Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом Ҳадисларида шундай гап бор: «Инсон танасида шундай аъзо борки, агар у соғ бўлса, демак, барча аъзолар соғ. Агар у хаста бўлса, барча аъзолар хаста». Муфассирлар бу ҳикматда юрак назарда тутилган бўлса керак, дейишмоқда...

— Албатта шундай. Ҳақиқатан ҳам агар юрак соғ бўлса, синган оёқ ҳам битиб кетади, агар юрак хаста бўлса, бошқа аъзолар фаолиятига ҳам путур етади, чунки у тананинг барча нуқталарини қон билан таъминлаб туради. Бундан ташқари пайғамбаримиз ўша Ҳадисда иймон тушунчасини ҳам назарда тутмоқдалар, чунки иймон қалбда бўлади. Иймонда киши руҳан ва жисман пок юради, демак хасталикларга чалинмайди.

Энди юракнинг руҳиятга яқинлиги масаласига келсак, бу масала азал-азалдан мавжуд ва у ҳанузгача ўз ечимини топмаган. Лекин мен юрак шифокори сифатида бу масалани шундай ифодалашим мумкинки, юрак ҳаётнинг ибтидоси ва интиҳоси, яъни одамнинг тирик ёки ўликлиги юракнинг уриш-урмаслигига қараб айтилади. Чунки у ҳаёт булоғини (қонни) сочади. Она қорнидаги ҳомилада ҳам дастлаб юрак пайдо бўлади, кейин мия вужудга келади.

— Қизиқ бир ҳол, инсоннинг айрим аъзолари ўз фаолиятини маълум вақтгача тўхтатиб, кейин яна ишлаши мумкин. Лекин юрак бир зумга тўхтаб кўрсинчи...

— Мана ҳозир рўзаи рамазон кунлари ўтмоқда. Қуёш чиққандан то ботгунга қадар рўзадорларнинг ошқозон ва ичак аъзолари дам олади. Лекин ҳаёт давом этаверади.Ёки масалан, инсоннинг айрим аъзолари, жумладан кўз, қулоқ, тил кабилар умуман ишламаса ҳам одам яшайверади. Ўзингиз ҳам эшитгандирсиз, фалончининг битта буйраги йўқ экан, пистончининг қора талоғи, ўт пуфагини жарроҳлар олиб ташлашибди, деган гапларни. Лекин ҳаётда юраги йўқ одамни учратганмисиз? Яна шуниси қизиқки, одам ухлаганда барча аъзолар дам олади, ҳушини йўқотганда тафаккур қилишдан айрилади. Лекин юрак ҳар қандай шароитда ҳам ишлайверади. У ана шундай жафокаш аъзо.

— Низомиддин Луқмонович, келинг, суҳбатимизнинг бевосита тиббиёт билан боғлиқ қисмига ўтайлик. Баъзан юрагим сиқиляпти ёки санчаяпти, ўйнаяпти, ё юрагим қинидан чиқиб кетди, деган гапларни эшитиб қоламиз. Ҳақиқатан ҳам юракнинг қини борми?

— Нима демоқчи бўлганингизни тушундим. Юрак хасталикларининг деярли ҳаммаси асаб тизими билан боғлиқ. Ҳақиқатан ҳам юракнинг қини бор. У юракни ўраб туради. Киши бир нарсадан қаттиқ қўрққанда, юрак бир силтаниб қўяди. Бунда гўё қинидан чиққудек бўлади. Ёки одам кучли ҳаяжонланганда асаб толалари жунбушга келади, юрак ҳам қаттиқ ура бошлайди. Яъни «ўйнайди». Инсон бирор ҳодиса сабабли безовталанаверса асаб тизими фаолияти бузилади, юрак атрофида қон кўпаяди ва у сиқилади, сиқилган ҳар қандай аъзо оғрийди, яъни санчади. Юрак аъзоси тузилишини яхши билмайдиган оддий одамлар ҳам унда кечадиган салбий жараёнларни тўғри ифодалай билишларига қойил қолмай бўладими.

— Бугунги кунда юрак касалликлари дунё миқёсида «Аср хасталиги» деган ном олган. Бу гап қанчалар такрорланмасин, унга қарши кураш чоралари қанчалар кўп қўлланилмасин. У ўз номига содиқлигича қолмоқда...

— Дарҳақиқат шундай. Ҳозирда дунёдаги одамларнинг ярмидан кўпи ўзи билиб-билмаган ҳолда турли даражадаги юрак хасталиклари билан оғримоқда, дейишга асосимиз бор. Бунинг сабаблари кўп. Биринчи навбатда ҳаётнинг турли соҳаларидаги ўсиш даражасининг тезлигидир. Жаҳон олимлари юрак ва қон-томир хасталикларини «цивилизация келтириб чиқарган дард» деб бежиз айтмаяптилар. Ҳақиқатан ҳам сўнгги йилларда саноатнинг жадал суръатлар билан ривожланиши айрим мамлакатларда стенокардия (зўриқиш), миокард инфаркти хасталикларини кўпайтирди. Ҳаётдаги тезкорлик одамлар орасидаги муносабатларнинг тезлашувига, ўзаро муносабатлардаги асаббузарликларга олиб келади.

Юқорида айтганимиздек, юрак хасталикларини чақиришда асаб тизими бузилишининг салбий таъсирлари кўп. Таниқли шоиримиз Абдулла Орипов ўз шеърида шундай маъно берган: «Ибн Сино: чанг бўлмаганда инсон юз ёшга ҳам етарди, агар асаббузарлик бўлмаганда эди, одам минг ёшга ҳам етиши мумкин».

Юрак хасталикларини келтириб чиқаришда инсондаги зарарли одатларнинг ҳам ўрни салмоқли. Буларга спиртли ичимликлар истеъмол қилиш ва чекиш кабилар киради. Маълумотларга кўра бир дона сигарета юрак томирларини бир ярим соатга тўхтатиб қўяр экан. Шунинг учун тамаки умрни (юрак уришини) қисқартиради дейишади. Бундан ташқари камҳаракатлилик оқибатида тана семириши билан артерия қон-томирларининг ички юзасига ёғсимон моддалар ўтириб қолади. Натижада томирлар торайиб, тинмай ишлаётган юрак мушаклари керакли қон ва кислород билан таъминланмайди. Ўтказилган тажрибаларга кўра семириш юрак ишини икки мартага кўпайтирар экан.

— Сиз айтиб ўтган омиллар пойтахтимиз аҳолиси ўртасида қандай акс этган?

— Бизнинг кардиология илмий-тадқиқот институтида олиб борилган профилактик текширувлар Тошкент шаҳри аҳолиси ўртасида ҳам юрак ишемия касаллигининг ва шу дардга олиб келувчи омилларнинг тарқалганлигини кўрсатди. Текширувлар натижасида 40-59 ёшли эркакларнинг 10,7 фоизида бу касаллик борлиги аниқланди.

Юқорида кўрсатилган ёшдаги эркаклар орасида тамаки чекиш (55 фоиз), семириш (22 фоиз). камҳаракатлилик (12 фоиз) анча ривожланган. Уларнинг салкам 20 фоизи қонида атеросклерозга олиб келувчи ёғсимон моддалар миқдори баланд, 26 фоизида қон босими меъёридан ортиқ экан. Гипертония касаллигига чалинган эркакларнинг 48 фоизи бемор эканликларини билмаганлар. Гипертония хасталигини бутунлай тузатиб юбориш мумкин бўлган ҳозирги пайтда беморларнинг ўз соғлиқларига эътиборсиз юришлари кечириб бўлмайдиган ҳолдир. Ўз пайтида даволаниш эса миокард инфаркти, инсультнинг олдини олади.

— Низомиддин Луқмонович, энди шахсан ўзингизга тегишли шундай саволлар бермоқчиман. Отангизнинг исмларига кўра у киши ҳам тиббиётга алоқадор одам бўлганмилар дейман. Яна бир гап: суҳбатимиздан аён бўлдики, Сиз тиббиёт ходими бўлишдан ташқари адабиёт шайдоси ҳам экансиз...

— Отам табиб бўлмаганлар. Лекин бобом кучли қори ва табиб эдилар. У киши одамларни гиёҳлар билан даволаганлар. Ўғлим ҳам табиб бўлсин дея отамга Луқмон исмини қўйган эканлар. Отам эса Иккинчи жаҳон урушидан қайтиб келмаганлар. Иккинчи саволингизга келсак, ҳақиқатан ҳам адабиёт жону дилим. Мумтоз адабиётимиз намуналаридан Алишер Навоий шеърларини севаман. Айниқса шоирнинг «Лисон ут-тайр» асарини бир неча марта мутолаа қилганман. Бу машғулотим шифокорлигимда ҳам жуда қўл келади. Ҳар бир шифокор, айниқса юрак шифокори адабиётдан узоқ бўлмаслиги керак. Чунки юқорида айтганимдек адабиёт тўлалигича юрак ҳақидадир. Қачонки инсон юракка фақат тана аъзоси, моддий неъмат деб эмас, шу билан бирга руҳий, илоҳий неъмат деб ҳам қараса, қалбга путур етмайди, барча аъзолар соғлом бўлади, одамнинг ўзи ҳам ўзи орзу қилгандек ҳаёт кечиради.

Суҳбатдош
Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ.

Қишнинг ҳам ўзига хос ўйинлари бор. Маза қилиб коньки отиш, чана учиш, човгон ўйнашга нима етсин. Афсус, кеча ёққан қор эриб кетди. Ерни қоплаб 10-15 кун турса қанийди.

ЙЎЛДАН ЧИҚҚАН ЧОЛ

(Хаёлий ҳикоя)

«Рефрижератор» машинамга мева-чева ортиб, Переделкинога кетаётгандим. Вақт ярим тундан оққан, йўл тим қоронғи, машиналар қатнови ҳам қарийб тўхтаган, атрофда яккам-дуккам чироқлар милтиллаб ёнаётган оврупоча йўсинда қурилган сопол томли эски қишлоқ уйлари ғира-шира кўзга ташланарди. Айни шу палла йўлнинг қоқ ўртасида митти жомадон кўтарган шляпали бир одам тўхташимни илтимос қилиб, зўр бериб қўл кўтараётганини кўрдим-у, шиддат билан тормозни босдим. Машинам зил-замбилдай оғир, тезлик жуда катта, шундай қилмасам, уни босиб кетишим ҳам ҳеч гап эмас эди-да.

Тўхташим билан ҳалиги шляпали кимса букчайганча югуриб дераза қошига келди-да, илтижо қила кетди:

— Жон, ука, мени ола кет, йўқ дема, бу яхшилигинг мендан қайтмаса, худодан қайтсин, у дунё-бу дунё барака топ, ўғлим, илтимосимни ерда қолдирма!..

Қарасам, туппа-тузук бир мўйсафид. Бошига катта бир ташвиш тушганга ўхшайди, ҳаддан зиёд безовта, ҳатто аянчли кўринади. Бунақа йўлларда одатда биз одам олмасдик, чунки тунда ҳар хил жиноятчилар изғиб юришар, бемаҳалда тўхтасанг, қурол ўқталиб, машинадаги бор молингни тортиб олиш, боз устига чўнтагингни ҳам шип-шийдам қилиш улар учун писта чаққандай бир гап эди. Хуллас, бу оқсоқол унақа шубҳали «зот»лардан эмаслигини пайқаб:

— Чиқинг, отахон, — дея бошим билан ўнг томонимга имо қилдим. Шеригим (ушбу воқеага мутлақо дахли бўлмагани учун у ҳақда бошқа тўхталмайман) кабина ортидаги ётоқчада дам олаётганди.

— Бемаҳалда нима қилиб юрибсиз, бобой? — сўрадим у жойлашиб олгач, аста газни босарканман.

— Э, укажон, асти гапирма, — деди мўйсафид чуқур хўрсиниб, сўнгра қўрқув ва хавотир тўла нигоҳини менга қадаб, кутилмаганда сўз қотди: — ўтакаси ёрилиб хотинидан қочган одамни умрингда кўрганмисан?

— Йўқ, — дедим мен ўйлаб ҳам ўтирмай.

— Ўша зот — мен бўламан! — хитоб қилди оқсоқол дабдурустдан. — Ҳа-ҳа, хотинимдан қочиб кетаяпман. Жин урсин уни!..

Унга зимдан савол назари билан тикилаётганимни сезиб, яна бир хўрсинди-да, умидсиз синиқ овозда гап бошлади:

— Бундан кўп йиллар муқаддам — у кезларда мен қирчиллама, қадди-басти келишган, азамат йигит эдим, — вилоят фирқа қўмитасида ҳайдовчи бўлиб ишлар, қўмитанинг мафкура бўйича котибини олиб юрардим. Хўжайиним Иван Иванич ҳар ҳолда яхши одам, «Газ-24» машиналари энди чиққан пайтлар, менга ҳам қулинг ўргилсин битта оппоғидан беришганди.

Хуллас, Иван Иванович ишдан олингач, у билан хайрлашдим-у, мен учун тамомила янгича ҳаёт бошланди. Хўжайинимнинг ўрнига марказдан Айра Абдуллина исмли соҳибжамол аёлни қўйишди. Янги котиба шунақанги гўзал, кетворган аёл эдики, сутга чайилгандек оппоқ юзлари ниҳоятда хушбичим, қора қошлари қалдирғоч қанотларидек бир текис, елкалари оша тўзғиб ётувчи оловранг сочлари тилладек товланарди. Фақат катта-катта мовий кўзларигина кишига тешиб юборгудек совуқ боқарди.

Илк ишга келган куниёқ у мени хонасига таклиф этиб, рўпарасига ўтиришимни буюрди. Сўнгра ҳеч қандай истиҳолага ўрин қолдирмайдиган оҳангда гап бошлади:

— Гап бундай, ўртоқ: мен бу ерга марказдан жуда катта ваколатлар билан келганман. Икки марта гапиришни ёқтирмайман. Айтган гапим ҳамма ходимлар, айниқса, сен учун қонун бўлиши керак. Ҳайдовчи — ҳар қандай раҳбар, айниқса, мендай олий раҳбарнинг ўнг қўли ҳисобланади. Шу боис ҳар бир қадамингни ўйлаб босишингга тўғри келади, жичча измимдан чиқсанг ҳам, аяб ўтирмайман, пўстингни шиламан. Тушунарлими?

Бу кутилмаган гапдан лол қолиб, зўрға оғзимни очдим:

— Тушунарли...

Гапнинг қисқаси, охир-оқибат иш шунга бориб етдики, мен ўша жодугарга уйланишга мажбур бўлдим.

Мен унга ҳайрон бўлиб тикилдим.

— Қанақасига?.. Жодугар деганингиз нимаси? — сўрадим чинданам ҳеч нарсага тушунмай. — У сизни қандай қилиб... ўзига уйланишга мажбур этди? — сўрадим мен сабрим чидамай унинг гапини бўлиб.

— Мен бир ой мобайнида худди аскардай унинг хизматини қилдим. Янги машинадан ажралиб қолмай, деган ниятда унга ёқишга, дилига йўл топишга интилардим. (Ўша даврларда шўролар мамлакатида ишсизлар йўқ, деб гапириларди-ю, лекин аслида тузукроқ иш топиш жуда қийин эди). Кунларнинг бирида олис туманда иш билан анча кеч қолиб кетдик. Кейин янги котиба ташрифи шарафига энг зўр ресторанда базм уюштирилди. Хуллас машина юкхонасини турфа-туман ичимлик ва мева-чеваларга тўлдириб, ярим кечаси уйга отландик. Айра хоним ширакайф ҳолда орқа ўриндиқда оппоқ сонларини кўз-кўз қилаётгандай чалиштирганча, ястаниб ўтираркан, бирдан менга:

— Мусиқангни қўй, — деб буюрди. Овозида аллақандай ёқимсиз шира, совуқ ва сирли бир жозиба бордай туюлди менга.

Радионинг қулоғини бураган эдим, Валентина Толкунованинг майин қўшиғи янгради. Айра шу заҳоти:

— Ўчир! — дея ўшқирди. — Шўхроғидан йўқми? Элвис Пресли ёки ўзимизнинг Богдан Титомирдан...

«Об-бо, шайтонча қўшиқларга ишқибоз экан-да», — хаёлимдан ўтказдим. «Рок»ни ўлгудай ёқтирмаганим боис ўлганимнинг кунидан ашқол-дашқоллар солинадиган қутини титкиларканман. Хайрият, ўғлим солиб қўйган чоғи, бир кассета чиқди. Уни магнитофонга қўйишим билан бамисоли тўфон ёки бўронда қолиб кетган эркак кишининг ҳиркироқ овозда кучаниб айтган қўшиғи янгради.

— Товушини кўтар! — бақирди Айра хоним ўтирган жойида алламбало ҳатти-ҳаракатлар қилиб рақс туша бошларкан.

Хуллас, у яқиндагина кўчган янги уйга етиб келиб келганимизда (одамлар уй олишга йиллаб навбатда турган бир пайтда унинг бир ўзига беш хонали уй беришганди), шайтонча мусиқадан миям карахт, қулоқларим том битган эди. Боз устига, орқа ўриндиқда ялпайиб ўтирган соҳибжамол аёл томонга негадир қарашга ҳам юрагим безиллаб қолганди. Шунинг учун ҳам машина юкхонасини очиб ундаги шиша-пиша ва мева-чеваларни тез-тез уйга ташиб киргиздим. Сўнгра янги хўжайиним билан энди хайрлашмоқчи бўлаётгандим унга нигоҳим тушди-ю, таққа тўхтаб қолдим. Унинг кўзларида айни бир вақтда макр, жоду ва аллақандай шум бир севги тажассумини топганини кўриб, тилим айланмай қолди. Ажабо, шу пайт кўз олдимда тухумсимон катта кўзгу пайдо бўлди ва унда кетма-кет ғалати ёзувлар акс эта бошлади. «Уйимда қол, истасанг шампан ичамиз, истасанг қаҳва...» Ё тавба, афтидан, шу йўл билан мен Айра хонимнинг миясида кечаётган фикрларни ўқий бошлаганим.

— Кетмай тур, мен ҳозир... — деди янги котибамиз ноз-ишва аралаш эркаловчи оҳангда шошилмай бурилиб, ичкарига йўл оларкан. Аёлнинг юриш-туриши, товушининг ўзидаёқ сеҳрловчи алланима бордай эди. Лаҳза ўтмай, янги хўжайиним қайтиб чиқди. Энди дилга ғавғо солувчи бўлиқ бадани яққол кўриниб турган узун ҳаворанг ичкўйлак кийган, қўлида катта биллур қадаҳ бор эди. Яна тухумсимон кўзгуда ёзув кўринди: «Ич, азизим...» Негадир томоғим қақраб турган эди, шартта қадаҳни олиб, охиригача симирдим... (Кейинчалик билсам, бу иссиқ-совуқ қилиб дамланган шароб экан).

Шу пайт... шу пайт Айра хоним олдимда худди осмондан тушган фариштадай ой юзли, шунақанги гўзал аёлга айландики, уни бамисоли Мажнундек бечораҳол ва умидсизларча севиб қолганимни англадим. Ҳозир рўпарамда турган гўзалнинг бошдан-оёғи жаҳонни ўртаб, оламга бир бошдан ўт солгудай офатижон бўлиб туюларди. Унинг яшиндай чақноқ нигоҳи юрагимга устма-уст ўт қалар, ғулғула солар эди.

Ўша куни бошимдан кечирган ишқий саргузаштларим таъриф-тавсифига тилим ожизлик қилади. Азбаройи ишқим зўрлиги ва чексиз бахтдан сармаст бўлиб, қандай унинг ётоқхонасига кириб кетганимни сезмай қолдим. Онадан қандай туғилган бўлсак, шундайлигимизча бир-биримизга арслондек ташландик. Айра мени эзиб, янчиб, тилка-пора қилиб ташлагиси келар, мен эса бундан ҳадсиз бахтиёрлик туярдим.

Аёл жами ишқий дилкашликларни тескарисига, «оёғини осмондан қилиб адо этар, унинг бу ғаройиб ҳатти-ҳаракатлари менга ҳам бир дунё завқ-шавқ бағишлар эди.

Хуллас, ўша тунни тонггача у билан айш-ишратда ўтказдим. Бундай қараганда, менинг, оддий бир ҳайдовчининг, бошига бахт қуши қўнгандай, унча-мунча одамнинг қўли етмайдиган, кимсан, улкан вилоят фирқа қўмитаси дарғаларидан бири бўлмиш соҳибжамол аёлнинг муҳаббатини қозонган, висолига эришгандим. Етти ухлаб тушимга ҳам кирмаган яна қанақанги висол!.. Лекин бу «муҳаббат» менга нечоғли қимматга тушишини, унинг бошимга нечоғли даҳшатли фожиалар солишини ўшанда тасаввуримга ҳам сиғдиролмасдим.

Тонгга яқин ҳориб-чарчаб ухлаб қолибман чоғи, бир маҳал тепамда юлдузли осмон, унинг қоқ ўртасида тўлин ой кўринди. Нохос кўкни яшиндек кесиб думли юлдуз учиб ўтди. Негадир марҳума онамнинг юз қиёфасига ўхшаб кетган ой менга ачиниб йиғлаётгандай, юзларидан дув-дув ёш тўкаётгандай туюлди. Кутилмаганда думли юлдуз яна пайдо бўлиб, мен томонга қараб шиддат билан пастлай бошлади. Унинг «юз» қиёфаси ҳам ғам-андуҳли кўринар, айни вақтда аллақандай имо-ишоралар билан менга бир нималарни уқдирмоқчи бўларди. Мана, ниҳоят, у шундоқ рўпарамга етиб келиб, бир айландида, оппоқ саллали, соч-соқоллари кумушдек нуроний мўйсафидга айланди. Ёпирай, ахир, бу раҳматли отамку?! Ўрнимдан турмоқчи бўламан, лекин ҳолим келмайди. Отамнинг кўзларида ҳам ёш милтиллаганини кўриб, дилимга баттар ғулғула тушади. Улар нимадан бунчалик хафа ўзи? Ота-онамнинг безовта руҳи-поклари мени нимадандир огоҳлантирмоқчи бўлишар, лекин нимаданлиги фақат Парвардигорга аён эди.

Туйқусдан отам устимга энгашиб, елкаларимдан тортқилай бошлади. Шу ондаёқ уйғониб, кўзларимни очдим-у, тепамда елкаларимдан ушлаб мени уйғотмоқчи бўлаётган Айрани кўрдим.

— Ўрнингдан тур! Тура қол энди, жоним! — дерди у ноз-ишва билан. — Ишга кечикаяпмиз.

Юз-қўлимни ювиб, нонушта қилгач, хизматга отланиш олдидан у жиддий қиёфада менга юзланди. У гапирмасданоқ кўз олдимда яна тухумсимон кўзгу пайдо бўлиб, унинг фикрлари ёзила бошлади:

— Гап бундай, жоним: мен сени севиб қолдим. Кўриб турибман, мен ҳам сенга ёқаман. Шундай экан, фирқа талабидан келиб чиқан ҳолда биз турмуш қурсак, мақсадга мувофиқ бўлади. Тўйдан кейин ҳайдовчиликни йиғиштирасан. Кимсан, Айра Абдуллинанинг эрига бундай юриш ярашмайди. Ўзим сени олий ўқув юртига сиртдан ўқишга жойлаб бирор автобазага бошлиқ қилиб қўяман. Майда-чуйда гап-сўзларнинг олдини олиш учун тўйни, эҳтимол янаги ҳафтадаёқ ўтказиб юборармиз.

У менинг фикрим билан қизиқиб ҳам ўтирмади. Ўзининг шахсида бахт қуши чиндан ҳам бошимга қўнганига заррача шубҳа қилмасди. Кўнглимни фақат бир нарса — ҳалигина тушимда кўрган ота-онамнинг руҳи поклари нега бунча безовта бўлишаётгани хижил қилар эди.

Мўйсафид йўлга тикилганча нафаси ичига тушиб кетди.

— Қаранг, қаранг ғўлдиради у. — Тухумни кўряпсизми, тухумни!...

Ё тавба, шундоқ рўпарамда оппоқ тухумсимон кўзгу турар, унда ёзувлар намоён бўларди: «Яхшиликча орқага қайт, мендан қочиб қутулолмайсан».

— Мана кўрдингизми, — мўйсафид минғиллади. — Бу қочиш ҳам ғурбат бўлди. — У аста эшикни очиб машинадан тушиб қолди...

Бечора чол. Бўш қолдим эсимга келаверади. Нуқул кўз олдимда ўша тухум пайдо бўлади. Нима қиляптийкин? Тирикмикан? Айрахоним роса таъзирини бераётгандир...

Ҳожиакбар ИСЛОМ ШАЙХ.

Доно, зукко, идрокли болалар ҳамиша элга суюк бўлади. Ўзи яхши кўрган шеърни шариллатиб ўқиётган ушбу ўғлоннинг отаси чексиз фахр оғушида ўтирган бўлса ажаб эмас.
Равиль Альбеков олган сурат-лавҳа.

Келажак бугундан бошланади

ИЖОД ВА МУРУВВАТ МАСКАНИ

Ҳар соҳада маънавий баркамолликка аҳамият бериш бугуннинг долзарб вазифасига айланди. Айниқса, болалар тарбиясида бу масала эътиборга лойиқ бўлмоғи керак. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлигига қарашли Болалар бадиий ижодиёти республика марказида олиб борилаётган ишлар ва унинг болалар тарбиясидаги аҳамияти хусусида Марказ директори ўринбосари Эсонбой Ўринов билан суҳбатлашдик.

— Маънавиятни янада кенгроқ тарғиб этиш тўғрисида чиқарилган Фармон ва ундан кейинги ўтказилаётган тадбирлар болалар ижодиёти маркази ишида қандай ўзгаришлар ясади?

— Республикамиздаги болалар ижодиёти маркази 1990 йилда ташкил этилган бўлса-да, асосий эътибор мустақиллик шабадаси эса бошлагандан кейин берилди. Дастлаб 6 та тўгарак билан иш бошлаган марказимиз бугунга келиб 20 та йўналишда иш олиб боряпти. Раҳбариятимизнинг маънавиятни юксалтириш борасидаги Фармони эса айнан бизнинг фаолиятимизни такомиллаштиришга қаратилгандек гўё. Собиқ Иттифоқда учинчи бўлиб ташкил топган марказимиз бугун Бухоро, Самарқанд ва Термиз шаҳарларида шохобчаларига ҳам эга. Бу эса ишимиз кенг қулоч ёйишидан далолат беради.

Ҳозирда бадиий ижоднинг хилма-хил турлари билан болаларни таништиряпмиз. Улар онгида санъатга, бадиий ҳунармандчиликка бўлган меҳр уйғотилмоқда. Гўзалликка бўлган дилларини бойитиш ва миллий қадриятларимизга муносабатини шакллантириш билан маънавий баркамолликка ундаймиз. Бунда уларга тасвирий санъат, наққошлик, ҳайкалтарошлик, кулолчилик, чиннисозлик, ўймакорлик, каштачилик каби ҳунарлар ўргатилади. Бизникига ўхшаган марказлар келгусида ҳар бир вилоятда, халқ ҳунармандчилиги қадимдан ривожланган шаҳарларда ташкил этилиши керак. Ана шунда келажагимиз эгалари маънавий бой кишилар бўлиб етишади.

— Мустақил бўлганимиздан кейин чет эллар билан тўғридан-тўғри ҳамкорлик алоқалари ўрнатилмоқда. Бизнинг болалар асарларининг ҳам хорижда намойиши йўлга қўйилганми?

— Болалар яратган асарлар намойишлари ўзимизда кўплаб ўтказилади. Уларда ғолиб чиққан асарлар эса халқаро танловларда ҳам иштирок этяпти. Буларга мисол қилиб, ўтган йили бўлиб ўтган Миср Араб Республикаси, Япония ва Ҳиндистонда ўтказилган халқаро болалар ижодиёти кўргазмаларини айтишим мумкин. Айнан Ҳиндистонда бўлган кўрикда Нурали Бобомуродов исмли ўқувчимиз чизган сурат юқори баҳоланиб, Жавоҳарлаъл Неру стипендиясига сазовор бўлди. Ана шу кўргазмада 4 та ўқувчимиз асарлари олтин медаль билан мукофотланди. Ўтган йилнинг охирида Миср Араб Республикаси, Покистон, Японияда ўтказилган «Каногава-96» халқаро танловларининг ҳар бирига ўз мавзусига қараб 30-50 тадан ижод намуналаридан юборганмиз. Шу йил баҳорда ана шу танлов натижалари маълум қилинади. Болаларимиз иқтидорига ишонамиз ва улардан юқори натижалар кутяпмиз. Бу эса Ўзбекистоннинг нақадар маънавий бой халқ эканлигидан далолат беради.

— Маълумки, бола 6 соат мактабда шуғулланади. Шаҳар шароитида қолган вақтни қандай ўтказиш, ўтказганда ҳам қаерда ўтказиш кераклиги ҳар бир ўқувчи учун қизиқ. Режаларингизда эса асосий эътибор Меҳрибонлик уйлари ёки кам таъминланган оила фарзандларига қаратилиши керак экан. Демак, марказга ҳар кимни ҳам қабул қилавермас экансизлар-да?

— Бу гапингизда жон бор. Лекин иқтидорли бола учун эшикларимиз доимо очиқ. Энди Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчиларига қандай эътибор беряпмиз? Масалан: марказ томонидан энг иқтидорли 4-5 болага оз бўлса ҳам стипендия, яна шунча кам таъминланган оила ёки Меҳрибонлик уйида тарбияланувчи болаларга ойлик йўл чиптаси бериш, ҳеч бўлмаса сиҳатгоҳда даволанаётган болаларни автобусда жойларига элтиб қўйиш ишлари зиммамиздадир. Аслида эса чин кўнгилдан тўгарак машғулотларига қатнашиб, юқори натижаларга эришган бола ўз ишига яраша баҳо ва мукофотга эга бўлаверади.

— Ўқувчиларнинг тўгаракларга қизиқиши дастлабки йиллардагидан фарқ қиладими?

—Албатта. Буни тўгаракларимиз сонининг ортганидан ҳам кўрсангиз бўлади. Кўплаб тўгаракларда 15-20 бола ўрнига 30-35 талаб ўқувчилар машғулотларга қатнашяпти. Бунинг сабаби эса фидойи усталари Ортиқ Файзуллаев, Зокиржон Боситхонов, Ҳикмат Жалилов ва бошқаларнинг болаларга чин кўнгилдан устозлик қилишлари деб биламан.

— Сизлардаги услуб таълим тизимидан қандай фарқ қилади?

—Асосий фарқи шундаки, бизда бола эркин ижод қилади. Бунда гап кўп. Муайян бир мавзуни боладан талаб қилганда ижод барибир маълум даражада чекланади, бунинг эса яратилажак асарга таъсири бор деб ўйлайман.

Фарида ТОЖИБОЕВА
суҳбатлашди.

Соғлом авлод учун

УЗОҚ ЭСДА ҚОЛГАН БАЙРАМ

Тошкент шаҳридаги 101-кар-соқов болалар махсус мактаб-интернати шу кунларда Президентимиз Ислом Каримовнинг Янги йил совғалари таассуроти остида яшамоқда...

Ушбу мактабнинг тарихи узоқ 1919 йилга бориб тақалади. Ўшанда бу мактабда бор-йўғи 20 га яқин бола мослаштирилмаган бинода ўқирди. Кейинчалик, яъни ўттизинчи йилларда мактаб манзили ўзгарди ва болалар ҳозирги Буюк Ипак йўли деб аталувчи кўча марказида ажойиб бинога эга бўлдилар. Ҳанузга қадар кар-соқов болалар ана шу ерда билим олиб вояга етмоқдалар.

Биз ушбу мактабга келган пайтимизда охирги дарс кетарди. Мухтабар Убайдуллаева, Равшан Маханова, Ольга Дидерова ва бошқалар компьютерда машғулотлар ўтказиш билан банд эди. 3-«В» синф болалари математикадан мисолларни ечишарди, сурдопедагог Елена Никрасова эса фонетик оҳангда дарс ўтарди, мактабнинг мажлислар зали саҳнасида эса Жумадулла Раметов ва бошланғич синфлар илмий бўлим мудири Татьяна Зуева раҳбарлигида спектакль репетицияси борар эди. Бир сўз билан айтганда, мактаб ўзининг кундалик ҳаёти билан машғул эди. Лекин мактаб йўлакларида одатдагига қараганда сокинлик ҳукмрон эди. Биз бир гуруҳ болалар олдида тўхтаб уларнинг шу кунлардаги орзу-ўйлари ҳақида суҳбатлашдик.

— Бизлар Президентимиз совғалари таассуроти остидамиз, — дейишди улар жўр овоз билан. — Бу совғалар бизнинг таътил кунларимизга ўзига хос байрам руҳини бағишлади.

— Ҳа, Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов тарбияланувчиларимизни бениҳоя хурсанд қилиб юбордилар, — деб суҳбатга қўшилди мактаб-интернат директори Мэлс Султонова, — Улар учун янги йил ҳақиқатан ҳам ажойиб байрам бўлди. Биз, мураббий ва тарбиячилар Президентимизга нафақат қилган совғалари учун, балки бахтли болалигимиз, ўзбек заминидаги тинчлик ва хотиржамлигимиз учун ҳам ўз ташаккуримизни билдирамиз.

— Биласизми, болалар катта саъй-ҳаракатлар кўрсатишиб жамоат ишларида иштирок этишга интилишмоқда, — деб қўшимча қиладилар бошланғич синфлар методик бирлашмасининг раҳбари Людмила Ляпер. — Чиндан ҳам бизда шуғулланаман деган тўгараклар сероб. Мактабда турли хил тўгараклар, шу жумладан, рақс ва хореография, ошпазлик тўгараклари мавжуд. Бу тўгаракда қизларимиз овқат пиширишни ўрганишади. Умуман олганда бизда болаларнинг меҳнатга фаоллик билан ёндошиши ҳаммамизни қувонтиради. Ишлаб чиқариш устахоналарида эса болалар пахмоқ сочиқлар тайёрлашмоқда. Келажакда бу ерда пахмоқ газламалар ишлаб чиқариш ҳам ўзлаштирилади. Тикув цехида эса улар махсус кийим-кечаклар ва ички кийимлар тикишга ёрдамлашишмоқда. Ёғоч материаллари бўлган кезларда улар ошхона мебеллари ҳам тайёрлашди. Яқинда бу анъана тикланди: «Си-Акбар» очиқ турдаги жамият билан шартнома имзоланди. Бу жамият бизга ёғоч етказиб беради, бизлар эса паркет тайёрлаймиз. Бир сўз билан айтганда, ўқувчиларнинг меҳнатга фаоллик билан ёндошиши, бозор муносабатларини тушуниши уларнинг катта ҳаётга ўз қўллари билан кўпгина юмушларни бажара оладиган даражада боришидан дарак беради.

Бугунги кунда мактабда 240 бола ўқимоқда. Улар билан катта педагогик иш тажрибасига эга бўлган тарбиячилар ва ўқитувчилар ишлашмоқда. Масалан, Мэлс Султонова 32 йиллик, Вера Маркова 33 йиллик, Муҳаббат Шомуротова 20 йиллик, Людмила Попова 36 йиллик иш тажрибасига эга. Ана шу йиллар мобайнида улар эшитиш ва гапиришдан бенасиб бўлган ўқувчиларнинг қобилиятларини ривожлантириш борасида сидқидиллик кўрсатиб ишлаб келишмоқда. Уларга бу иш осон кечмайди, лекин кўргазмали жиҳозлар, замонавий техникадан фойдаланиш бу ишда уларга ёрдамга келади. Педагоглар ўқув-тарбия жараёнини шундай ташкил этишмоқдаки, болалар нафақат назарий билимларни, балки амалий кўникмаларни ҳам эгалласинлар, меҳнатга тайёр бўлсинлар, улар ўзларининг мустақил Ватанига фойда келтирадиган инсонлар бўлсинлар.

Собир БОТИРОВ.

СУРАТЛАРДА: мактаб-интернатнинг кундалик жўшқин фаолиятидан лавҳалар: математика-дарсида; ўқувчилар машғулот ва репетиция пайтида; мактаб ошхонасида; танаффус пайтида.

Рашид Галиев олган суратлар.

ҲУҚУҚШУНОС ТУШУНТИРАДИ

Савол: Менинг фуқаролик ишимни туман суди кўриб чиқди. Лекин суд қароридан норозиман. Ишимнинг ижобий ҳал этилиши учун нима қилишим керак?

Саодат Бекмирзаева, Миробод тумани.

Жавоб: Агарда сиз суд қароридан норози бўлсангиз, туман суд ҳайъати ишингизни ҳар томонлама объектив, тўғри кўриб чиқмаган бўлса, туман суди қарори устидан Тошкент шаҳар судининг фуқаролик коллегиясига кассацион шикоят беришингиз мумкин. Мабодо туман судининг қарори чиққандан сўнг ўтган 10 кун ичида кассация шикоятини топширмаган бўлсангиз, назорат тартибида ишингизни кўриб чиқиш учун ариза беришингиз мумкин. Ва шаҳар судида сизнинг ишингиз муфассал текширилиб, важларингиз тўғри бўлса, туман судида айрим хатоликларга йўл қўйилган бўлса, иш фойдангизга ҳал қилиб берилади.

* * *

Савол: 15 ёшга тўлган Флора исмли қизимиз бор. Унинг исмини Феруза деб ўзгартирмоқчимиз. Бунинг учун қаерга мурожаат қилишимиз керак?

Иброҳимовлар оиласи, Бектемир тумани.

Жавоб: Сиз бу тўғрида ўзингиз истиқомат қиладиган тумандаги фуқаролик ҳолатлари далолатномаларини ёзиш бўлимига қизингизнинг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси, яшаш жойидан маълумотномани олиб давлат божини тўлаган ҳолда ёзма равишда мурожаат қилишингиз лозим. ФҲДЁ бўлими томонидан бу масала туман Ички ишлар бўлими билан ҳамкорликда кўриб чиқилиб, ишингиз ижобий ҳал қилиб берилади.

Забихилло МУҲАММАДЖОНОВ, халқаро ҳуқуқшунослар уюшмаси аъзоси.

Ўзбекистон футбол мамлакати бўлади

КЕНГ КЎЛАМЛИ РЕЖАЛАР

Ўтган йилги футбол мавсуми натижалари ҳақида турли фикрлар айтилмоқда. Дарҳақиқат, ўтган мавсум шаҳримиздаги кўплаб футбол жамоалари учун ўзгариш ва янгиликлар, курашларга бой кечди.

Ўзбекистон миллий чемпионатида пойтахт шаънини олий лигадаги «Пахтакор», «МҲСК», «Трактор», биринчи лигада «Чилонзор» ва «Истиқлол»дан иборат 5 та жамоа ҳимоя қилди. Шаҳримизнинг етакчи жамоалари ўтган йилда ҳам чемпион ва республика Кубоги соҳиби бўлишдек ниятга эриша олмаганликлари, албатта, таассуфли ҳолдир. Тўғри, бунинг бир қанча сабаблари ҳам бор. Аммо мавсум ҳақидаги муҳим хулоса қуйидагичадир: футбол — жуда ҳам мураккаб тузилма, у гўёки «тирик организм», демак, ундаги барча аъзоларнинг тинимсиз, бир маромдаги ҳаракати талаб этилади. Акс ҳолда арзимаган номутаносиблик ҳам бутун жамоа тақдирида катта ўзгариш ясаши мумкин.

Шуни айтиш кераккки, пойтахт жамоаларининг кўрсаткичлари таҳлил қилинганда ортиқча умидсизликка ўрин йўқлиги ҳам маълум бўлади. МҲСК бронза медалининг соҳиби бўлди. «Чилонзор» эса олий лигага чиқди. «Чилонзор»нинг ютуғи ҳақида кўплаб ижобий фикрлар билдирилди. Айниқса, командага жонкуяр ҳомийлар кўрсатаётган мадад таҳсинга сазовордир. «Чилонзор»нинг шинамгина ўйингоҳи кундан-кунга чирой очмоқда. Янги мавсум бошида мухлислар стадионда кўзни қувнатувчи ўзгаришларнинг гувоҳи бўладилар.

Шаҳар трамвай-троллейбус бошқармасининг ТТПУ жамоаси эришган натижалар ҳам чакки эмас. Команда кетма-кет 3 йилдан буён 2-лига ҳудудий биринчилигида карвонбошиликни қўлдан бермай келаётир.

Тошкент шаҳар жисмоний тарбия ва спорт қўмитасида жамоатчилик асосида шаҳар футбол федерацияси тузилган бўлиб, унда футболни янада ривожлантириш учун кенг кўламли ишлар бошлаб юборилган. Федерация ўз фаолиятида оммавий футболни кенг ёйишга катта эътибор қаратмоқда. Ҳозирги кунда шаҳарда ишлаб турган 334 та жисмоний тарбия жамоаларида 18 мингга яқин ҳаваскорлар шуғулланмоқдалар. Пойтахтда шунингдек, 8 та футбол мактаби ва 11 та махсус бўлимлар мавжуд. Уларда 51 нафар малакали мураббийлар машғулот олиб бормоқдалар.

Ҳамза туманидаги 77-ўрта мактаб негизида махсус спорт интернати тузилиб, унда 100 нафар ўқувчилар таълим олмоқдалар. Шайхонтоҳур туманидаги 98, Юнусобод туманидаги 88, 293, 258-ўрта мактабларда тузилган махсус футбол синфларининг ҳар бирида 30 нафардан умидли ўсмирлар тўпланганлар. Шаҳар футбол федерацияси саъй-ҳаракатларининг ижобий натижаларини қуйидаги кўрсаткичлар орқали кузатиш мумкин: Тошкент шаҳри ҳокими Кубоги мусобақаларида жами 2000 нафар футболчи қатнашди, клуб биринчиликларида эса 7 хил ёш тоифаларида 3000 га яқин ҳаваскорлар тўп суришди. Шаҳримизда футбол йил давомида узлуксиз ўйналадиган энг оммавий ўйинга айланди. Қишки шаҳар биринчилигида 13 та команданинг қатнашганлиги ҳам бунинг исботидир. Турли халқ сайиллари, байрамларда уюштириладиган спорт мусобақалари жадвалига, албатта, футбол ҳам киритилади. Аммо футболни ривожлантириш саъй-ҳаракатига ҳамма жойда ҳам жиддий муносабат билдирилмаётганлиги таассуфлидир. Масалан, «Авиақурувчи», «Водник», ТошГРЭС стадионлари энг оддий талабларга ҳам жавоб бера олмайдиган ночор аҳволда турибди. Шаҳар миқёсида болалар футбол мураббийларининг қўнимсизлиги анча сезилмоқда.

Юқорида айтилган муаммолар шаҳар футбол федерациясида атрофлича муҳокама этилиб, янги йилдаги режалар белгилаб олинди. Чунончи, хўжалик ҳисобидаги футбол федерациясини шакллантириш ҳамда Тошкент шаҳрида футболни ривожлантириш жамғармасини тузиш учун саъй-ҳаракатлар бошланди. Бу йилги футбол мусобақалари фақатгина жамоалар ўртасидаги беллашув эмас, балки мухлислар учун ҳақиқий байрам ҳам бўлиши учун зарур тадбирлар режаси ишлаб чиқилмоқда.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

Бир жиноят изидан

СЕРГАК ТЕРГОВЧИ

Юнусобод тумани ички ишлар бошқармасида терговчи сифатида фаолият кўрсатаётган милиция лейтенанти Йўлдош Нурмоновнинг осойишталикни муҳофаза қилиш идораларида ишлаётганига унчалик кўп вақт бўлгани йўқ.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги академиясини битиргач уни ҳозир хизмат қилаётган бошқармага йўлланма билан жўнатишганди. Йўлдош қисқа вақт ичида ўзининг ахлоқ-одоби, милиция ишига уқуви борлиги билан жамоада обрў-эътибор қозонди.

Навбатдаги навбатчилик пайтида ёш терговчини Юнусобод даҳаси, 9-мавзеда рўй берган жиноятни очиш учун жалб этишди. Терговчи эксперт-криминалистика бўлими ходимлари билан воқеа содир бўлган жойга етиб бориб вазият билан танишди. Кўп қаватли уйлардан бирининг ҳовлисида ёши 30-35лар атрофидаги эркак кишининг мурдаси ётарди. Йўлдош одатдагича дарров шу ердаги одамлар билан суҳбатлашиб, қотиллик изларини очишга киришиб кетди. Тезда бу кишининг қайси уй ва кимникига келишини аниқлаб олди. Бироқ шу айтилган хонадондаги кампир ва унинг қўшнилари бу йигитни асло танимасликларини айтишиб, гувоҳликка ўтишдан ўзларини олиб қочишди. Кўчада кимдир шу уйга ит етаклаб юрадиган киши кечки пайт келганлигини айтди. Экспертлар билан мурданинг қандай усул билан ўлдирилганлигини текшириб юрганида Йўлдош чамаси 200—250 метрлар нарироқда ит етаклаб ўтиб кетаётган кимсага кўзи тушиб қолди. У киши бўлса гўёки бу ердаги воқеалардан умуман хабари йўқдай тескари қараб ўтиб кетаётганди. Шу онда Йўлдошнинг кўнглидан «Шу кишини текшириб кўриш керак», деган фикр ялт этиб ўтди. Дарров ёнидаги милиционер билан унинг ёнига етиб олди. Йигит итини ечиб улар томон югуртирмоқчи бўлди. Йўлдош уни қаттиқ огоҳлантирди. «Итингизни ушланг, акс ҳолда...» Йигит русчалаб итини ўзига чақириб олди.

Йўлдошнинг гумонлари тўғри бўлиб чиқди. Маълум бўлишича ит етаклаган йигит шу мавзедаги хонадонлардан бирида яшаркан. Юқорида ёзганимиздек гувоҳлик беришдан бош тортган кампир унинг онаси бўлиб чиқди. Энди воқеанинг тафсилоти билан танишинг.

Якшанба куни тушдан кейин 3-мавзедаги уйлардан бирида 5 киши дастурхон атрофида арақхўрлик қилиб ўтиришарди. Хонадон соҳибаси кампир, унинг ўғли, қайлиғи, қўшниси Гена ва меҳмон Сашалар роса бир-бирларига яхши тилаклар билдиришиб қадаҳ кўтаришди. Кайфи ошиб қолган Генани уйига чиқариб қўйишди. Уйда тўрт киши қолиб базмни давом эттиришди. Бироқ арақ-арақлигини қилди. Меҳмон Саша икки ўртоқнинг ораларидан гина-кудуратларни қўзғаб жанжал чиқарди. «Қачон бўлса ҳам ўлиминг менинг қўлимда» дея кампирнинг ўғлига ҳамла қилди. Хушёр кишилар бўлганида иш тинчлик билан тугарди. Кампирнинг ўғли нафсониятига тегиб ҳақоратлаётган Сашани аяб ўтирмади. Стол устидаги пичоқ билан қорнига бир неча бор урди. Саша шу ердаёқ жон берди. Кечки пайт қоронғу тушганлигидан фойдаланиб уни уй олдидаги ҳовли чеккасига олиб бориб ташлади. Ўзлари эса ҳеч нарсадан хабари йўқдай тилларини тийишди.

Терговчи Йўлдош Нурмоновнинг сергаклиги туфайли қотиллик тезда очилди. Ҳозир ушбу иш юзасидан тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Дилмурод НУРМУҲАМЕДОВ.

Ҳангомалар

ТУНГИ АМАКИЛАР

Бундан эллик йилча олдин раҳматли падари бузрукворимнинг оналари, Муборакхон бувижоним Марҳаматхон деган кичик қизлари билан Себзор даҳасида истиқомат қилишарди. Улардан бироз нарида тоғалари турарди. Оқшом тушиши билан она-бола тоғамникига чиқиб, суҳбатлашиб яна қайтишарди.

Кунлардан бир куни гангур-гунгур гурунг олишиб, она-бола ўз хонадонларига қайтишса, кўча дарбозаси ланг очиқ, ҳовли ўртасида икки забардаст эркак турарди. Буни кўрган Марҳамат аммам:

— Вой-дод, ойижон! Ўғри-ўғри, — дея дудуғланиб овоз чиқарадилар.

Шунда бувижоним ўзларини йўқотмай, тетик туриб:

— Гапинг қурсин қизим, булар ўғри эмас, бизни йўқлаб келган амакиларинг-ку?! Бор дарҳол, самоварга ўт ташла! Қани марҳамат ичкарига, — деб таклиф қиладилар тунги «меҳмон»ларни.

Тунда келган ўша ўғрилар бувижоним илтифотидан уялиб, аста кўчага чиқиб кетишади.

Бувижонимнинг бу жасоратини ярим асрдан бери тилга олиб турамиз.

«ОҚ»И ЯХШИ БЎЛСА КЕРАК

Меҳрибон волидамнинг оналари Пошшохон бувим бизлардан хабар олиб кетардилар. Кунлардан бир куни улар келганларида раҳматли падари бузрукворим иштаҳа дорисидан чарчоқ босди қилиб олаётган эканлар. Бувижоним сезиб қолиб:

— Куёвжоним зинҳор қизилидан ичманг, (винони назарда тутганлар). Оқини яхши деб эшитаман, — деганларида адажоним соддадил бувижонимнинг гапларига роса кулган эканлар.

Мана шу воқеани ҳам онам билан 50 йилдан бери эслаб, бувижонимизни хотирлаб турамиз.

ИШҚИБОЗ КАМПИР

«Зангори экран»да «Пахтакор» билан «Зенит» командалари ўйини кўрсатилаётган эди. Қўшнимиз Ғани амаки футбол ўйинини ёқтирмасдилар. Шунда улар «хўп қизиқда, 22 одам битта коптоқ учун шунча югуришади» дея масхараомуз гапираётганларида ёнларида ўлтирган 85 ёшли Ҳожи буви:

— Вой ўлмагуре! Оёғинг қурмагуре! Тўғри тепганингда «гол» бўларди, ютардинг! — деб қолдилар.

— Ойижон, дуруст «болельщик» экансиз-ку! — деди Ғани амаки.

Бу гапга ҳам 40 йил бўлибди.

Омон САЙДАМИНОВ, муаллим.

Спорт оламида

АЖОЙИБ ҲИСОБ-КИТОБ

Калифорния университетининг ходими Дэвид Янг қадимда спортчиларнинг топган-тутган даромадлари қанча миқдордалиги билан тўлиқ танишиб чиқишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди. У кўпгина тарихий манбаларни ўрганиб чиқиб, қадимги Римдаги спорт «юлдузлари»нинг бир йилги даромади ҳозирги пул билан ҳисоблаганда 170 минг доллар атрофида бўлганлигини аниқлади.

ФАВҚУЛОДДА ХОТИРА СОҲИБИ

Александр Алехиннинг фавқулодда истеъдодли шахматчи экани бутун дунёда тан олинган. Агар у ниҳоятда ўткир хотирага эга бўлмаганида эди, айни бир вақтда бирваракайига кўплаб рақибларга қарши ўйнай олармиди?

Биз қаламга олмоқчи бўлган воқеа шундай кечганди. 1933 йили Чикаго (АҚШ) шаҳрида ташкил этилган жаҳон кўргазмасида А. Алёхин бирданига 32 тахтада шахмат ўйнади. Бу ўйиннинг диққатга сазоворлиги шунда эдики, Алёхин рақиблари билан юзма-юз туриб эмас, балки ўйин хонасидан ташқаридаги алоҳида жойда туриб ўйнаган эди.

12 соат давом этган бу ажойиб тортишувда Алёхин 19 ўйинни ютади, 9 тасини дуранг қилади ва 4 ўйинни ютқазади. Ажойиб шахматчи ўнлаб шахмат тахтасидаги ҳамма доналар ҳолатини миясида сақлаш у ёқда турсин, бу доналарнинг бир неча юришдан кейин келадиган комбинацияларини ҳам хотирасида жонлантириб олганди.

ТАЛГА ЖУДА ЎХШАЙМАН

Жаҳоннинг собиқ тождори Михаил Таль Бокуда ўтказилган мамлакат биринчилиги ўйинларидан бирини тугатиб, денгиз бўйидаги хиёбонда сайр қилиб юрарди. Унинг олдига бир мўйсафид келиб мурожаат қилибди:

— Йигитча, сиз гроссмейстер Талга жуда ўхшар экансиз. Лекин Таль басавлатроқ, мен уни кеча ойнаи жаҳонда кўрдим.

— Ҳа, унга ўхшашлигимни кўп айтишади, — деб жавоб берган экан Таль.

ҲАММА ГАП КАЛИТДА

Бир шахматчи ўйин вақтида назарий жиҳатдан жуда яхши таҳлил қилинган йўлни қўллаган бўлса-да, ҳадеб ўйлайверибди.

Ўйин тугагач, рақиби ундан сўрабди:

— Нимага жуда кўп ўйландингиз? Ахир сиз қилган юришлар дарсликларда ҳам бор-ку!

— Э, дўстим, уйимнинг калитини йўқотиб қўйибман. Уни қаерга қўйганимни эсламоқчи бўлгандим.

ҒАРОЙИБ ҚАЛЛОБЛИК

Барон Вольфганг фон Кемплен XVIII асрнинг охирида шахмат автоматини ясади. Унда Наполеон ҳам шахмат ўйнаган.

Бу қурилма 1854 йилгача, яъни унга ўт тушгунича шахмат ҳаваскорларини ажаблантириб келди. Унинг тузилиши мураккаб эмас эди.

Қути ичида шахмат ўйинини яхши билган миқти одам ўтириб, ушлагичларни силжитиш йўли билан доналарни сурган.

Акбар АЛИЕВ тайёрлаган.

Биласизми?

ҲОРДИҚ ЧИҚАРИШ САНЪАТИ

Қадимги файласуфлар «Ҳаёт бу — ҳаракатдир» деган фикрни айтиб ўтганлар. Шундай экан, одамнинг доим ҳаракатда бўлиши унинг ҳаётини таъминлайди. Бу — бир, иккинчидан, тўла ҳордиқ чиқарилади. Учинчидан, инсон шахси камолотга етиб, билимдон, ҳафсалали, ақли теран бўлади. Қуйидаги мисоллар бу фикрнинг нақадар ҳаётийлигини кўрсатиб турибди.

◆ Машҳур рассом, олим ва муҳандис Леонардо да Винчи бўш вақтларида тиббиёт ва анатомия фанларини ўрганган.

◆ Академик ёзувчи Ойбек «Навоий гулшани» деган илмий асарида улуғ вазирнинг давлат ишлари ва ижод билан ниҳоятда банд бўлишига қарамай, деҳқончилик билан ҳам машғул бўлганлигини, ерлардан мўл-кўл ҳосил ундириб, унинг бир қисмини навкарларга, сипоҳларга тарқатганини, қолган қисмини эса фақирларга улашганини қайд қилган эди.

◆ Шарқдаги Уйғониш даврининг атоқли сиёсий ва маданий арбобларидан бири бўлган Заҳириддин Муҳаммад Бобур толмас сайёҳ ҳамда табиатшунос ҳам эди. У 19 ёшга кирган йили Ҳисор тарафидан тоққа кўтарилиб, дарё ва қўл орқали Самарқандга етиб келган. Мазкур тоғ ошишнинг альпинизм жиҳатидан ҳам таҳсинга сазовор эканлиги маълум.

◆ Улуғ кимёгар Д.Менделеев машҳур олим бўлишидан ташқари «Чамадонсоз Менделеев» деб ҳам ном олган. У илмий ишдан толиққанида дурадгорлик билан машғул бўлган ва ҳар хил чамадонлар ясаган.

◆ Академик И.Павловнинг бўш вақтларида городки спортига қизиққанини ва яна дурадгорлик қилганини кўпчилик яхши билади.

◆ Техника фанлари доктори, профессор М.Ботвинник шахмат назариётчиси ва узоқ йиллар давомида «кураги ерга тегмаган» жаҳон чемпиони бўлган.

◆ Атоқли олим академик Убай Орипов бўш вақтларида теннис билан шуғулланиб, республикамизнинг энг кучли теннисчиларидан бирига айланган.

◆ Велосипед миниш — киши саломатлигини мустаҳкамловчи воситалардан ҳисобланади. Спортнинг бу турига берилганлардан бири академик Ғани Мавлонов эди.

◆ Буюк француз мутафаккири Ф.Вольтер тўхтовсиз ишлаш санъатини эгаллаган, чарчашни ва зерикишни тан олмаган экан. Айтишларича, бу олимнинг ижодхонасида бир неча ёзув столи бўлиб, уларнинг ҳар бирида турли китоблар, ҳар хил қўлёзмалар турган. Бир кунда Вольтер у столдан бу столга бир неча бор кўчиб, ҳар сафар ҳар хил иш бажарган. Бирданига бир неча асарни навбатма-навбат ёзиб тугатган. Натижада у бир кунда деярли бир ҳафталик меҳнат қилган.

Ҳордиқ чиқариш ҳам «санъат» деб шуни айтадилар-да!

Саодат ОДИЛОВА тайёрлаган.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

Тошкент оқшоми
Toshkent oqshomi

Муассис: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

Телефонлар: хатлар – 33-29-70; эълонлар: 33-28-95, 33-08-74, 36-57-65. факс: (3712) 33-29-09.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Нашр кўрсаткичи 64690

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтаси»га 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №10. ❖ Буюртма Г-08. ❖ Ҳажми — 2 босма табоқ офсет усулида босилади. ❖ Қоғоз бичими А-2 «Шарқ» нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. ❖ Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. ❖ Босмага топшириш вақти 11.30. Босишга топширилди: 11.45. ❖ 8.456 нусхада босилди. 1 2 3 4 5 6.